Säkerhetspolisen

2025–2026

INNEHÅLL

Charlotte von Essen,
säkerhetspolischef

Säkerhetspolisen står stadigt i en osäker tid

Sverige befinner sig i en turbulent och osäker tid med svårbedömda hot och snabba förändringar. När världsordningen utmanas och rubbas påverkas svensk säkerhet. Tillsammans med partners och allierade stärks säkerheten på hemmaplan för att kunna förutse det oförutsägbara och agera i tid.

Sedan flera år tillbaka har vi ett allvarligt säkerhetsläge i Sverige. Säkerhetsläget påverkas i stor utsträckning av vad som händer i omvärlden och det gånga året har fortsatt att präglas av snabba förändringar förenade med stor osäkerhet om den kommande utvecklingen. Det har under året inträffat händelser som tyder på att den regelbaserade världsordning som funnits under lång tid utmanas och rubbas. Detsamma gäller etablerade samarbeten. Dessa förändringar kan utnyttjas av främmande makt för att söndra och splittra.

I den snabba händelseutvecklingen kan det vara svårt att förutse hoten och deras konsekvenser. Vårt samarbete med andra, nationella och internationella likasinnade partners, har fördjupats ytterligare för att få en så bra bild som möjligt så att vi utifrån den kan stärka svensk säkerhet.

Försämrad riktning

Utvecklingen av hotbilden mot Sverige bedöms fortsätta i en försämrad riktning under de närmaste åren. Det är framför allt ryska målsättningar och säkerhetshotande verksamhet i närområdet som bidrar till det. Ryssland utgör fortsatt det största hotet mot Sverige.

Ryska underrättelse- och säkerhetstjänster bedriver framförallt underrättelseverksamhet, påverkansoperationer och anskaffar teknik. Det finns också hot om sabotage från Ryssland riktat mot västs stöd till

Ukraina. Vår bedömning är att den ryska säkerhetshotande verksamheten kan komma att öka. Vi kan konstatera att Ryssland är mer riskbenäget än tidigare. Utvecklingen präglas av ett mer offensivt agerande med dold påverkansverksamhet mot europeiska länder, inklusive Sverige.

Det ryska behovet är oändligt när det gäller att anskaffa kunskap, teknik och produkter för att stärka sin förmåga och ständiga försök görs för att kringgå beslutade sanktioner. I syfte att stärka Europas och därmed också svensk säkerhet behöver vi alla göra mer för att göra det svårare, dyrare och krångligare för Ryssland att fortsätta sin krigföring.

Även Kina och Iran med dess underrättelse- och säkerhetstjänster utgör ett betydande hot. Kina utgör fortsatt det långsiktiga hotet när det gäller Sveriges ekonomiska säkerhet. Deras ambition är att långsiktigt kontrollera och dominera centrala frågor som exempelvis världshandel och ekonomi. Det kan också handla om att skapa beroenden som kan användas i påverkanssyfte.

För svensk del finns det givetvis ett stort behov av att samarbeta med olika länder när det gäller till exempel forskning, innovation och handelsutbyte. Som säkerhetspolischef kan jag samtidigt konstatera att det finns områden där det inte är lämpligt att samarbeta med vissa länder på grund av att stora skyddsvärden riskeras och svensk säkerhet hotas. Ytterst handlar det om Sveriges oberoende och välstånd. Och i gällande läge, där relationer länder emellan ifrågasätts och förändras, är det nu viktigt att tidigare beroenden inte ersätts med nya.

Iran har sedan lång tid tillbaka bedrivit säkerhetshotande verksamhet mot Sverige med bland annat underrättelseinhämtning, kartläggning av oppositionella och även genomfört våldsdåd. Den senaste tidens händelseutveckling i Iran kommer att avgöra vilket hot landet utgör framöver.

Det finns flera stater som, själva eller tillsammans med andra, bedriver säkerhetshotande verksamhet mot Sverige. När länder samverkar blir hotbilden mer komplex och hotet mot Sverige kan öka. För att möta denna utveckling har vi förstärkt våra resurser och förmågor för att fortsatt kunna arbeta långsiktigt, uthålligt och metodiskt.

Hybridhotet

Vårt uppdrag som nationell säkerhetstjänst är att förebygga, upptäcka och hantera hot och sårbarheter mot Sveriges säkerhet. Den egna inhämtningen tillsammans med information från andra, är avgörande för att kunna följa läget och upptäcka en eskalation av händelseutvecklingen. Det är också avgörande för att vi ska kunna agera i tid.

Under de senaste åren har många incidenter och avvikelser som till exempel kabelbrott, drönarflygningar och cyberangrepp anmälts till Polismyndigheten. Säkerhetspolisens roll i detta sammanhang handlar om att analysera och bedöma om främmande makt kan ligga bakom händelsen, eller om det exempelvis rör sig om sabotage med syfte att skada Sveriges säkerhet, och i så fall ansvara för den fortsatta hanteringen. Stora steg har tagits tillsammans med andra myndigheter för att stärka incidentkoordineringen så att de som berörs kan agera med kraft när det behövs.

»När länder samverkar blir hotbilden mer komplex och hotet mot Sverige kan öka. För att möta denna utveckling har vi förstärkt våra resurser och förmågor för att fortsatt kunna arbeta långsiktigt, uthålligt och metodiskt.»

Än så länge har Sverige inte varit utsatt för omfattande försök till angrepp eller traditionella sabotage. Men vi har sett försök till cybersabotage från Ryssland och vi vet att underrättelsehotet är högt. Främmande makts underrättelse- och säkerhetstjänster bedriver alltså fortsatt omfattande säkerhetshotande verksamhet mot Sverige.

I det osäkra säkerhetsläge som råder är det viktigt att berörda aktörer fortsätter att vara misstänksamma och beredda att agera vid behov. Samtidigt är det viktigt att inte dra förhastade slutsatser när något inträffat, eftersom det riskerar att spela främmande makt i händerna, att resurser används fel och i värsta fall att vi bidrar till att eskalera situationen.

Skyddet av det skyddsvärda

I takt med den försämrade händelseutvecklingen i omvärlden behöver Sveriges motståndskraft öka. Det pågår nu ett nödvändigt arbete genom uppbyggnaden av både det militära och det civila försvaret. Säkerhetsskyddsarbetet utgör en viktig del av det.

Många verksamheter som är av betydelse för totalförsvaret är inne i en tillväxtfas personalmässigt. När verksamheter växer är det viktigt att arbetet med skyddet följer med. Det gäller inte minst personalsäkerhet. En insider i en verksamhet kan orsaka stor skada. Vi, Säkerhetspolisen, behöver därför agera med kraft när det finns misstanke om sådan allvarlig skadlig verksamhet.

Förhöjd terrorhotnivå

Parallellt med hotet från främmande makt behöver vi hantera hotet från terrorism. Terrorhotnivån i Sverige är på en fortsatt förhöjd nivå. Det innebär att ett terrorattentat kan inträffa och betyder, trots sänkningen av terrorhotnivån som gjordes förra året, att vi inte kan luta oss tillbaka. Hotet kommer framförallt från våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism. Attentatshotet utgörs främst av ensamagerande individer eller mindre grupper som agerar mot lättillgängliga mål med enklare medel.

Vi ser också en utveckling där våldet i sig kan vara överordnat de ideologiska drivkrafterna. Individer rör sig mer mellan olika grupper och sammanhang där våld förespråkas, och formar sin egen ideologi utifrån de sammanhang de befinner sig i. Jag upplever det som särskilt bekymmersamt att vi i våra underrättelseflöden ser så många unga individer som dras till mycket grovt våld.

Ett flertal lagändringar har under senare tid genomförts som ger oss bättre verktyg att förhindra terrorbrott. Det har gett resultat och under senaste året har flera av våra ärenden prövats rättsligt med fällande domar för bland annat terroristbrott, förberedelse till terroristbrott, deltagande i terroristorganisation, finansiering av terrorism samt resandebrott.

Samtidigt har vi utmaningar när det gäller att hitta hotaktörer i den digitala miljön. Vårt behov av ett förändrat regelverk som ger oss en anpassad förmåga att snabbt hämta in, bearbeta och lagra information är växande. Det allvarliga säkerhetsläget och den höga osäkerheten i vår omvärld gör att vi måste kunna öka förmågan att upptäcka nya hot och företeelser som kan komma att påverka Sveriges säkerhet. Där är informationshanteringen helt avgörande för oss.

Ett säkert val

I september i år är det val i Sverige. Valet genomförs i en tid med ett allvarligt säkerhetsläge.

Vi vet att främmande makt, och inte minst Ryssland, bedriver säkerhetshotande verksamhet och försök till påverkan mot Sverige. Valet kan utnyttjas av främmande makt. Genom påverkanskampanjer skulle de kunna försöka underblåsa motsättningar i Sverige och försöka påverka valets trovärdighet. Här följer vi tillsammans med andra berörda myndigheter läget noga. Men vi behöver samtidigt även i detta sammanhang vara försiktiga när det gäller att dra förhastade slutsatser om misstänkt valpåverkan. Allt som inträffar ligger inte främmande makt bakom.

Dessutom bedömer vi att motståndskraften i Sverige när det gäller valpåverkan är god. Valprocessen med ett robust valsystem är svår att manipulera. I Sverige är befolkningen därutöver generellt sett misstänksamma och inte direkt mottagliga för rysk påverkan och propaganda. Att det finns samsyn från politisk nivå kring stödet till Ukraina och de försvarssatsningar som görs, ökar motståndskraften ytterligare.

Underrättelsesystemet stärks

Den svenska underrättelsestrukturen genomgår nu förändringar. En ny myndighet ska bildas, en civil utrikesunderrättelsetjänst. Som nationell säkerhetstjänst har Säkerhetspolisen fortsatt ansvar för att bedöma påverkan på Sveriges inre säkerhet. I sin helhet innebär förändringarna en ambitionshöjning för underrättelseverksamheten.

I utredningen som ligger till grund för förändringarna görs bedömningen att det finns behov av att förändra lagstiftningen för att ge säkerhetstjänsten förutsättningar att bedriva en slagkraftig verksamhet. Vi välkomnar förslaget eftersom vi ser att en sådan förändring utgör en nödvändig utveckling för att säkerhetstjänsten ska kunna möta det försämrade säkerhetsläget.

Stadigt stabilt

Utvecklingen i Sverige och omvärlden visar hur svårbedömda och komplexa hoten är och hur de i allt större utsträckning sammanflätas och går in i varandra. Det enda förutsägbara är att det kommer fortsätta att vara oförutsägbart.

I det turbulenta säkerhetsläget när svensk säkerhet och centrala demokratiska värderingar utmanas är Säkerhetspolisens arbete viktigare än någonsin. Att vi tillsammans med partners och allierade agerar gemensamt och är stabila i en allt annat än stabil värld.

Säkerhetspolisen står stadigt i en osäker och föränderlig tid för att skydda Sverige. ■

Hotet mot Sverige är i konstant förändring

Oförutsedda händelser och konflikter i omvärlden har påverkat hotbilden mot Sverige under det gångna året. Mycket tyder på att även kommande år kommer att präglas av stor osäkerhet. Det ställer krav på Säkerhetspolisen att agera med både beslutsamhet och eftertänksamhet.

Carolina Björnsdotter Paasikivi, chef för säkerhetsavdelningen, Säkerhetspolisen

Fredrik Hallström, operativ chef, Säkerhetspolisen

Som nationell säkerhetstjänst jobbar vi dygnet runt, året om, med att förstå hur hotet mot Sverige ser ut idag och hur det kommer att se ut imorgon. Den kunskapen ligger till grund för vårt arbete att göra Sverige till ett svårare mål för de som försöker skada oss, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi, chef för säkerhetsavdelningen på Säkerhetspolisen.

Omvärlden och hotet

Hotet mot Sverige är föränderligt och hänger till stor del ihop med det som händer utanför landets gränser. Under 2025 och i inledningen av 2026 har flera händelser i omvärlden, både direkt och indirekt, påverkat hotbilden mot Sverige och därmed också Säkerhetspolisens arbete.

– Den regelbaserade världsordningen har för första gången på länge satts på prov. Länder med stormaktsambitioner uttrycker en vilja att dela upp världen mellan sig i olika intressesfärer. Som en del av EU och Nato påverkas också svensk säkerhet av den typen av retorik och agerande. Lägg där till den senaste tidens utveckling i Iran och Mellanöstern, säger Fredrik Hallström, operativ chef på Säkerhetspolisen.

»Den regelbaserade världsordningen har för första gången på länge satts på prov.»

Främmande makt och våldsbejakande extremister är opportunistiska på så sätt att de utnyttjar tillfällen som ges för egen vinning. Våldsbejakande extremister kan till exempel utnyttja krig och konflikter i andra delar av världen för att mobilisera sympatisörer i Sverige, och främmande makt kan försöka förstärka motsättningar inom eller mellan länder.

– Spänningar som synliggörs i relationer kan utnyttjas av främmande makt för att flytta fram deras positioner på ett förhållandevis enkelt sätt. Risken för att främmande makt vill pröva vår motståndskraft har ökat, särskilt från Ryssland, säger Fredrik Hallström.

Hotet mot Sverige påverkas i hög utsträckning av händelser i omvärlden som är svåra att påverka. Det skydd som Sverige som land bygger upp är däremot något som går att påverka.

– Det vi som land verkligen själva styr över är skyddet av sådant som är skyddsvärt, oberoende av hotnivåer. Det finns flera områden där skyddet behöver stärkas. Exempelvis är främmande makt intresserade av svensk forskning, som ligger i framkant. Teknik som kan användas inom totalförsvaret är också intressant för främmande makt. Därför är det viktigt med ett starkt skydd inom dessa områden, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi.

Det hybrida hotet

Vid sidan av säkerhetshotande verksamhet som spionage och olovlig teknikanskaffning finns det flera exempel i närtid där främmande makt har använt andra metoder mot mål i Europa. Det handlar exempelvis om cyberangrepp, sabotage och påverkansförsök. Den typen av hybrida aktiviteter genomförs ofta med hjälp av ombud för att minska risken att bli upptäckt.

– Säkerhetshotande verksamhet mot Sverige som främmande makt ägnar sig åt är i första hand en fråga för Säkerhetspolisen, oavsett vilken metod som används. Det är vi som har kunskapen att avgöra om utländska underrättelse- eller säkerhetstjänster ligger bakom en incident, säger Fredrik Hallström.

Ett antal händelser i Sverige har under de senaste

åren varit föremål för spekulationer om sabotage och främmande makts inblandning, till exempel rörande telemaster och vattenanläggningar. Flera av händelserna har Säkerhetspolisen undersökt och kunnat konstatera att de skett utan inblandning av annan stat. Det har till exempel handlat om olyckshändelser eller skadegörelse utförd av enskilda personer utan koppling till främmande makt.

– Vi ser en påtaglig risk för att sabotage från främmande makt kan komma att riktas mot Sverige framöver. Samtidigt är det viktigt att inte dra slutsatser av en händelse innan det är ordentligt utrett vad det är som har inträffat och vem som ligger bakom. Allvarliga händelser inträffar, men det är inte alltid främmande makt som orsakar dem. Att tillskriva främmande makt aktiviteter som de inte ligger bakom hjälper dem att uppnå sina mål, utan att själva behöva göra något, säger Fredrik Hallström.

En del av syftet med verksamheten som främmande makt bedriver mot Sverige är att polarisera, sprida rädsla i samhället och förstärka ett narrativ som ligger i linje med det egna landets långsiktiga intressen. Inte sällan handlar det om att säkra den egna regimens överlevnad och maktposition.

– Ryssland vill sprida en bild av ett Europa i sönderfall och undergräva vårt stöd till Ukraina. Genom att vara källkritiska och fundera över vem som kan tänkas dra nytta av att information sprids bidrar vi alla till skyddet mot påverkansförsök, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi.

Gränser suddas ut

Utvecklingen av hotet från främmande makt innebär att gränserna mellan Säkerhetspolisens arbete med kontraterrorism och kontraspionage inte är lika tydliga som tidigare. Gränserna mellan terrorism, aktiviteter från främmande makt och annan brottslighet suddas ut.

Främmande makt använder kriminella som ombud för att utföra aktiviteter och målen för terroraktiviteter sammanfaller i högre utsträckning med främmande makts mål. Ny teknik, inte minst användningen av AI, ökar också förmågan hos de som vill skada Sverige.

– Det nya hotlandskapet märks tydligt i arbetet inne på Säkerhetspolisen. Vi arbetar på helt nya sätt. De traditionella uppdelningarna mellan olika verksamhetsområden blir mindre viktiga. Samarbetet mellan olika kompetenser, exempelvis poliser, it-specialister och psykologer, blir viktigare. När omvärlden förändras måste verksamheten också göra det. Det är så vi möter hotet, bygger skydd och håller Sverige säkert, säger Carolina Björnsdotter Paasikivi.

»Vi gör alltid vårt yttersta för att hot mot Sverige reduceras innan de realiseras.»

Den sammantagna bedömningen av terrorhotet mot Sverige är fortsatt att våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism utgör de största hoten. De troligaste förövarna är personer som har radikaliserats genom våldsförhärligande propaganda och som agerar på egen hand.

Säkerhetspolisen arbetar med flera verktyg för att reducera hotet mot Sverige. Det handlar om allt från att i samarbete med andra myndigheter göra det svårt att verka i vårt land till att inleda förundersökningar för att driva fall rättsligt.

– Vi agerar alltid så tidigt som möjligt för att reducera hot, vi har inte råd att vara passiva. Ett verktyg vi har är att inleda en förundersökning. Vår definition av framgång är inte alltid en fällande dom, utan snarare att agera tidigt och reducera ett potentiellt hot. Vi gör alltid vårt yttersta för att hot mot Sverige reduceras innan de realiseras, säger Fredrik Hallström. ■

Lägesbilden i korthet

Hybridaktiviteter

Flera länder bedriver påverkan mot Sverige och övriga Europa, men det land som utmärker sig mest är Ryssland. En del i Rysslands säkerhetshotande verksamhet mot västvärlden är hybridaktiviteter som syftar till att skapa oro, polarisera och vilseleda. Syftet kan också vara att testa västvärldens reaktion och beredskap.
➔ *Läs mer på sidan 14-17.*

Ryssland, Kina och Iran

Ryssland, Kina och Iran utgör de största hoten mot Sverige, men det finns fler stater som bedriver säkerhetshotande verksamhet. Utvecklingen är att dessa stater i ökad utsträckning samverkar och förstärker varandra, vilket leder till en ökad hotbild mot västvärlden, inklusive Sverige. ➔ *Läs mer på sidan 18-21.*

Olovlig teknikanskaffning

Svensk kunskap och teknik är fortsatt högt prioriterade av främmande makts säkerhets- och underrättelsetjänster för att användas i kriget mot Ukraina eller för annan säkerhetshotande verksamhet. För att kringgå sanktionerna och försöka bibehålla sin militära förmåga använder Ryssland ett avancerat statligt styrt system för att komma över västerländska produkter, teknik och kunskap.
➔ *Läs mer på sidan 22-25.*

Personalsäkerhet – centralt för skyddet av Sveriges säkerhet

Det svenska totalförsvaret växer och med det ökar antalet personer som arbetar med säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetsprövning är ett viktigt verktyg för att förhindra att känslig information eller andra skyddsvärda tillgångar hamnar i orätta händer. ➔ *Läs mer på sidan 26-33.*

Författningshot

Det allvarligaste författningshotet mot Sverige bedöms komma från organisationer och nätverk som i det dolda bedriver sin verksamhet med långsiktiga mål. Det kan finnas både ideologiska, personliga och ekonomiska drivkrafter. I nuläget bedömer Säkerhetspolisen att det finns aktörer med avsikt att bedriva författningshotande verksamhet, men att de inte har förmåga att utgöra ett konkret och allvarligt hot. ➔ *Läs mer på sidan 34-35.*

Cyberangrepp

Cyberangrepp pågår ständigt, både mot privata och offentliga aktörer. Teknikutvecklingen gör att metoder för att genomföra angrepp förändras och blir mer lättillgängliga. Angripare kan vara såväl främmande makt som andra aktörer, till exempel kriminella grupperingar, som gör det för ekonomisk vinning.
➔ *Läs mer på sidan 36-39.*

Våldsbejakande extremism och attentatshot

Attentatshotet mot Sverige utgörs främst av ensamagerande individer eller mindre grupper som agerar mot tillgängliga mål med förhållandevis enkla medel. Hotet kommer framförallt från våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism. Samtidigt finns tendenser till att våldet i sig kan utgöra en stark drivkraft.
➔ *Läs mer på sidan 40-43.*

Minskat handlingsutrymme för våldsbejakande extremism

Säkerhetspolisens underrättelsearbete syftar till att upptäcka, förebygga och förhindra hot. För att minska handlingsutrymmet för våldsbejakande extremism är det nödvändigt att systematiskt reducera plattformar för rekrytering och radikalisering. Tillsammans med andra myndigheter har Säkerhetspolisen under senare år minskat handlingsutrymmet för den våldsbejakande extremismen i Sverige. ➔ *Läs mer på sidan 44-47.*

Samarbete för att skydda valet

Samverkan mellan myndigheter är central för att ett val ska kunna genomföras på ett säkert sätt. Som nationell säkerhetstjänst är det Säkerhetspolisens uppdrag att upptäcka, motverka och förhindra brott mot Sveriges säkerhet. Sverige har ett robust valsystem med en transparent process som är svår att manipulera. Samtidigt finns det aktörer som kan ha intresse av att försvaga det svenska demokratiska systemet.
➔ *Läs mer på sidan 48-49.*

Påverkan från främmande makt

Främmande makt försöker på olika sätt att påverka Sverige och övriga Europa. Säkerhetspolisen bedriver ett omfattande underrättelsearbete och agerar för att på olika sätt begränsa handlingsutrymmet för främmande makts påverkansförsök i Sverige.

Påverkan riktad mot Sverige kan se olika ut. Det kan handla om politiska utspel, hot eller provokationer. Det kan även handla om ekonomisk påverkan genom hot eller påtryckningar som företag och affärsmän utsätts för. Sabotage och informationspåverkan är också aktiviteter som kan användas för att påverka samhället. Påverkan kan ske öppet, dolt eller förnekbart.

Flera länder bedriver påverkan mot Sverige och Europa, men det land som utmärker sig mest är Ryssland. En del i Rysslands säkerhetshotande verksamhet mot västvärlden är påverkansaktiviteter som syftar till att skapa oro, polarisera och vilseleda. Syftet kan också vara att testa västvärldens reaktion och beredskap.

– Säkerhetspolisen har under året bedrivit ett omfattande underrättelsearbete, analyserat händelser och incidenter för att få en god lägesbild, säger Ali*, som jobbar med analys på Säkerhetspolisen.

Informationspåverkan

Ryssland har sedan lång tid tillbaka bedrivit informationspåverkan mot Sverige och övriga Europa. Det är en verksamhet som är fortsatt prioriterad för den ryska regimen. Inte sällan handlar det om narrativ där andra länder utmålas som Rysslandsfientliga eller budskap som förstärker polariserande frågor i ett samhälle. Rysslands underliggande säkerhetspolitiska syften är att säkerställa den egna regimens fortlevnad, försvaga samarbetet i Nato och underminera västerländskt stöd till Ukraina.

– Möjligheten för Ryssland att nå framgång med påverkansoperationer begränsas av att det finns ett starkt stöd för Ukraina i Sverige, en bred politisk enighet i motståndet mot Ryssland och en låg grad av mottaglighet för pro-ryska idéer hos den svenska befolkningen. Det behövs dock en vaksamhet för påverkan. Det är viktigt att vara källkritisk och ha ett kritiskt förhållningssätt till information, säger Ali.

I takt med att flera ryska underrättelseofficerare med diplomatisk täckmantel utvisats från Sverige har Ryssland behövt använda andra plattformar för sitt underrättelse- och påverkansarbete. Det kan exempelvis handla om underrättelseofficerare som tillfälligt reser in i Sverige eller organisationer i Sverige med koppling till den ryska staten.

Ett exempel på en sådan plattform är den rysk-ortodoxa kyrkan av Moskvapatriarkatet. Säkerhetspolisen har sedan flera år tillbaka sett att ryska staten använder den som en plattform i syfte att bedriva underrättelseinhämtning samt annan säkerhetshotande verksamhet i form av påverkan mot Sverige och mot individer i den ryska diasporan i Sverige. I samverkan med andra myndigheter har Säkerhetspolisen agerat för att reducera möjligheten för Ryssland att använda kyrkan som plattform för att bedriva säkerhetshotande verksamhet.

Hybridhot

Sabotagehotet från Ryssland är reellt. Det är en del av den ryska strategin att destabilisera länder i Europa. Särskilt prioriterade är mål som påverkar västs möjlighet att stödja Ukraina.

I flera fall har Ryssland genomfört denna typ av aktiviteter mot europeiska länder. Ett exempel är de ryska drönare som kränkte polskt luftrum i september 2025 och som ledde till att Polen åberopade Natofördragets artikel 4 om samråd i samband med säkerhetshot.

Det senaste året har det i Sverige rapporterats om skadegörelse på telemaster, kablar som gått sönder på Östersjöns botten och andra misstänkta sabotage.

– Säkerhetspolisen har under det gångna året bedömt fall av misstänkt sabotage, exempelvis mot undervattenskablar, elstationer och vattenanläggningar. Inget fysiskt sabotage har än så länge kunnat knytas till främmande makt, säger Ali.

Det finns också händelser som Säkerhetspolisen har kunnat fastställa att främmande makt legat bakom. Under det senaste året har det bland annat genomförts cyberangrepp med koppling till rysk underrättelse- och säkerhetstjänst.

– Det är viktigt att agera när det verkligen gäller, men samtidigt inte dra förhastade slutsatser och utgå från att Ryssland ligger bakom allt som händer. Det riskerar att skapa en oro, att händelsen får en eskalerande effekt och leda till att samhällsresurser används fel. Det är precis det som främmande makt vill uppnå. Men samtidigt får vi inte vara naiva utan ha beredskap för att sabotage från främmande makt kan inträffa, säger Ali.

Säkerhetspolisen märker tydligt att när incidenter och andra händelser inträffar ökar även rapporteringsbenägenheten och uppmärksamheten kring liknande företeelser under en tid.

> »Sverige behöver bygga en förmåga för hela samhället att möta den komplexa hotbild vi ser från främmande makt.»

– Det är bra att det finns en vaksamhet hos allmänheten kring avvikande observationer och att man berättar om sådant man ser. Samtidigt är det mycket svårt att med blotta ögat exempelvis avgöra vad som är en drönare och vad som är något annat som flyger omkring i luften, inte minst i mörker, säger Ali.

Samverkan för höjd förmåga

Säkerhetspolisen har förstärkt samverkan med flera svenska myndigheter sedan Rysslands angrepp mot Ukraina år 2022. Det betyder bland annat att andra myndigheter får ta del av mer information om hotbilden från Ryssland. Målsättningen är att svenska myndigheter ska få en bättre lägesbild och gemensam uppfattning om hur hotet ser ut.

– Sverige behöver bygga en förmåga för hela samhället att möta den komplexa hotbild vi ser från främmande makt. Då behöver hela samhället arbeta mot samma mål. Den förmågan har förstärkts avsevärt, säger Ali. ■

** Ali är ett fingerat namn.*

Ryssland, Kina och Iran

Främmande makt bedriver omfattande säkerhetshotande verksamhet mot Sverige. Ryssland, Kina och Iran utgör de största hoten mot Sverige, men det finns fler länder som bedriver säkerhetshotande verksamhet. Det rör sig bland annat om underrättelseverksamhet, dolda och förnekbara påverkansaktiviteter och cyberangrepp.

Utvecklingen är att flera stater som genom sina aktiviteter utgör ett hot mot Sverige och mot västvärlden i stort i ökad utsträckning samverkar och förstärker varandra. Detta leder till en ökad hotbild och Säkerhetspolisen har förstärkt resurser och förmågor för att möta denna utveckling.

Ryssland

Ryssland utgör fortsatt det största hotet mot Sverige. Ryssland bedriver främst underrättelseverksamhet, påverkansoperationer och teknikanskaffning. Det finns också ett hot om sabotage från Ryssland främst riktat mot västs stöd till Ukraina. Sedan den ryska invasionen av Ukraina är agerandet mer riskbenäget och opportunistiskt även utanför konfliktområdet. Det svenska Nato-inträdet har stärkt Sveriges säkerhet, men samtidigt har det ökat det ryska underrättelseintresset när det gäller Sverige.

Underrättelseverksamhet

Ryssland bedriver underrättelseverksamhet mot Sverige. Den ryska inhämtningen fokuserar särskilt på information som rör svenska politiska ställningstaganden, det svenska arbetet i förhållande till Nato och den svenska krigsmaterielindustrin. Det finns ett särskilt intresse för det svenska stödet till Ukraina. Informationsinhämtning sker också i ett mer långsiktigt krigsförberedande syfte, både vad gäller militära förmågor och kritisk infrastruktur.

Ryssland har ett intresse av att kartlägga och bevaka den ryska diasporan i Sverige. De vill utnyttja ryska medborgare bosatta i Sverige, bland annat för underrättelseinhämtning. Det finns också ett intresse för oppositionellas aktivitet i Sverige, i syfte att kontrollera bilden som sprids av Ryssland. Säkerhetspolisen har även sett exempel på attentatshot riktade mot ryska regimkritiker i Sverige.

Påverkan och sabotage

Fokus för de ryska underrättelse- och säkerhetstjänsterna när det gäller påverkan är att minska västs stöd för Ukraina och förstärka polarisering i syfte att försvaga väst. Ryssland har bedrivit påverkanskampanjer i Europa, exempelvis kopplade till demokratiska val i andra länder och polariserande frågor som invandringspolitik.

Ryssland bedriver hybrida aktiviteter som påverkansoperationer och sabotage riktade mot Europa. Denna verksamhet blir allt mer offensiv. Under 2025 har flera europeiska länder pekat ut Ryssland som ansvarigt för påverkansoperationer och sabotage. Sverige är i dagsläget inte det primära målet för denna typ av aktiviteter.

Ryssland har under senare år i allt större utsträckning bedrivit sabotageverksamhet i Europa. En metod för denna verksamhet är att använda förbrukningsagenter. Det är personer som rekryteras, ofta i den digitala miljön, för att utföra enstaka uppdrag. Ryssland har inget intresse av vad som händer dessa personer efter att uppdraget har genomförts. Dessa agenter saknar förmåga att utföra mer komplicerade uppdrag och är ofta opålitliga utförare. Pengar är en vanlig drivkraft. Genom att använda förbrukningsagenter ökar möjligheten att förneka inblandning i sabotage som genomförts från rysk sida.

Teknikanskaffning

Ryssland har ett stort behov av att anskaffa teknik och kunskap, både inom den civila och militära sektorn, inte minst för att stödja den ryska krigföringen i Ukraina. Sanktionerna mot Ryssland syftar till att förhindra detta. De ryska underrättelse- och säkerhetstjänsterna är viktiga verktyg i försöken att olovligen anskaffa teknik. För att kringgå sanktionerna används affärsupplägg med andra länder som mellanhänder, exempelvis Kina och Iran. ■

Kina

När det gäller Sveriges ekonomiska säkerhet utgör Kina fortsatt det långsiktiga hotet. Kinas ambition är att långsiktigt kontrollera och dominera centrala frågor som exempelvis världshandel och ekonomi. Kinesiska staten använder hela samhällets resurser, genom såväl lagliga som olagliga metoder, för att nå sina säkerhetspolitiska mål. Målen med Kinas säkerhetshotande verksamhet är att uppnå stabilitet för kommunistpartiets regim, teknologisk dominans, ekonomisk kontroll och ökad militär förmåga.

Kinesisk underrättelse- och säkerhetstjänst riktar sig främst mot ekonomiska förbindelser och svenskt tekniskt kunnande. Syftet är att stärka den egna inhemska förmågan. Det kan också handla om att skapa beroenden som kan användas i påverkanssyfte.

Kinesisk underrättelse- och säkerhetstjänst har ett intresse av att kartlägga och påverka kinesiska oppositionella och minoritetsgrupper i Sverige. Kinesiska medborgare används också för underrättelseinhämtning.

Kinesiska underrättelse- och säkerhetstjänsten har en hög förmåga till cyberangrepp som används i syfte att anskaffa eftertraktad kunskap och teknik. Detta är ett tillvägagångssätt som används mot länder för att få tillgång till såväl information om politiskt beslutsfattande som tekniskt kunnande.

För att öka sin egen tekniska, ekonomiska och militära förmåga har Kina ett intresse av att genom både lagliga och olagliga tillvägagångssätt komma över svensk teknik och kunskap. Det finns därför ett särskilt intresse för skyddsvärd verksamhet kring svenska företag, universitet, forskare och andra experter. Ett sätt att komma över information och skapa beroenden är genom olika former av investeringar. För att kringgå lagstiftning som begränsar sådana investeringar används olika upplägg som bland annat inkluderar bulvanföretag. ■

Iran

I slutet av februari 2026 inledde USA och Israel en militär operation mot Iran. Irans högste ledare och flera andra högt uppsatta tjänstemän i landets regim dödades under krigets inledande dagar.

Säkerhetspolisen har under lång tid beskrivit hur iranska underrättelse- och säkerhetstjänster bedriver säkerhetshotande verksamhet i och mot Sverige.

Mot bakgrund av den senaste tidens händelseutveckling i Iran går det i nuläget inte att bedöma vilket hot landet kommer att utgöra framöver. Irans framtida styre är helt avgörande i det avseendet.

Den säkerhetshotande verksamhet som Iran har bedrivit omfattar bland annat hot, påtryckning och kartläggning av oppositionella i Sverige. Iran försöker också att kringgå sanktioner för att komma över svensk teknik och forskning, inte minst relaterade till landets kärnvapenprogram. Kriminella nätverk har använts som ombud av Iran för att begå våldsdåd riktade mot israeliska och judiska mål i Sverige.

Israels och USA:s militära operation mot Iran och de svarsåtgärder som Iran genomför har ökat hotet mot amerikanska, israeliska och judiska mål i Sverige. ■

Omfattande olovlig teknikanskaffning

från främmande makt

Svensk kunskap och teknik är fortsatt högt prioriterade av främmande makts säkerhets- och underrättelsetjänster för att användas i kriget mot Ukraina eller för annan säkerhetshotande verksamhet. Brott mot sanktionslagstiftningen medför stränga straff som kan utdömas oavsett om produkter medvetet eller omedvetet hamnar hos den ryska militären.

Svenska universitet, forskningsinstitut och företag är långt framme när det kommer till innovativa, framväxande och strategiska teknologier. Svensk industri konkurrerar framgångsrikt på en global marknad. Intresset hos främmande makt att stjäla, köpa upp, eller på annat sätt anskaffa svenska produkter, teknik och kunskap är stort.

Ryssland är det land som, till följd av kriget i Ukraina, omfattas av flest sanktioner. Den ryska militärmakten är sedan många år tillbaka föråldrad och i behov av reservdelar. Behovet av produkter och teknik från väst har ökat markant till följd av kriget mot Ukraina. För att kringgå sanktionerna och försöka bibehålla sin militära förmåga använder Ryssland ett avancerat statligt styrt system för att komma över västerländska produkter, teknik och kunskap.

Det ryska anskaffningssystemet är högt politiskt prioriterat och resurssatt. De ryska underrättelse- och säkerhetstjänsterna spelar en aktiv roll i systemet, och agerar inte sällan såväl beställare som utförare av anskaffningen. Drivkrafterna bakom det avancerade och omfattande anskaffningssystemet kommer att kvarstå så länge kriget i Ukraina fortsätter och sanktionerna mot Ryssland ligger fast.

Ett exempel på ett ryskt anskaffningsnätverk som Säkerhetspolisen bidragit till att stänga ner utgick från den affärsman i Stockholmsområdet som under 2022 utreddes och åtalades för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige och USA. Svea hovrätt friade

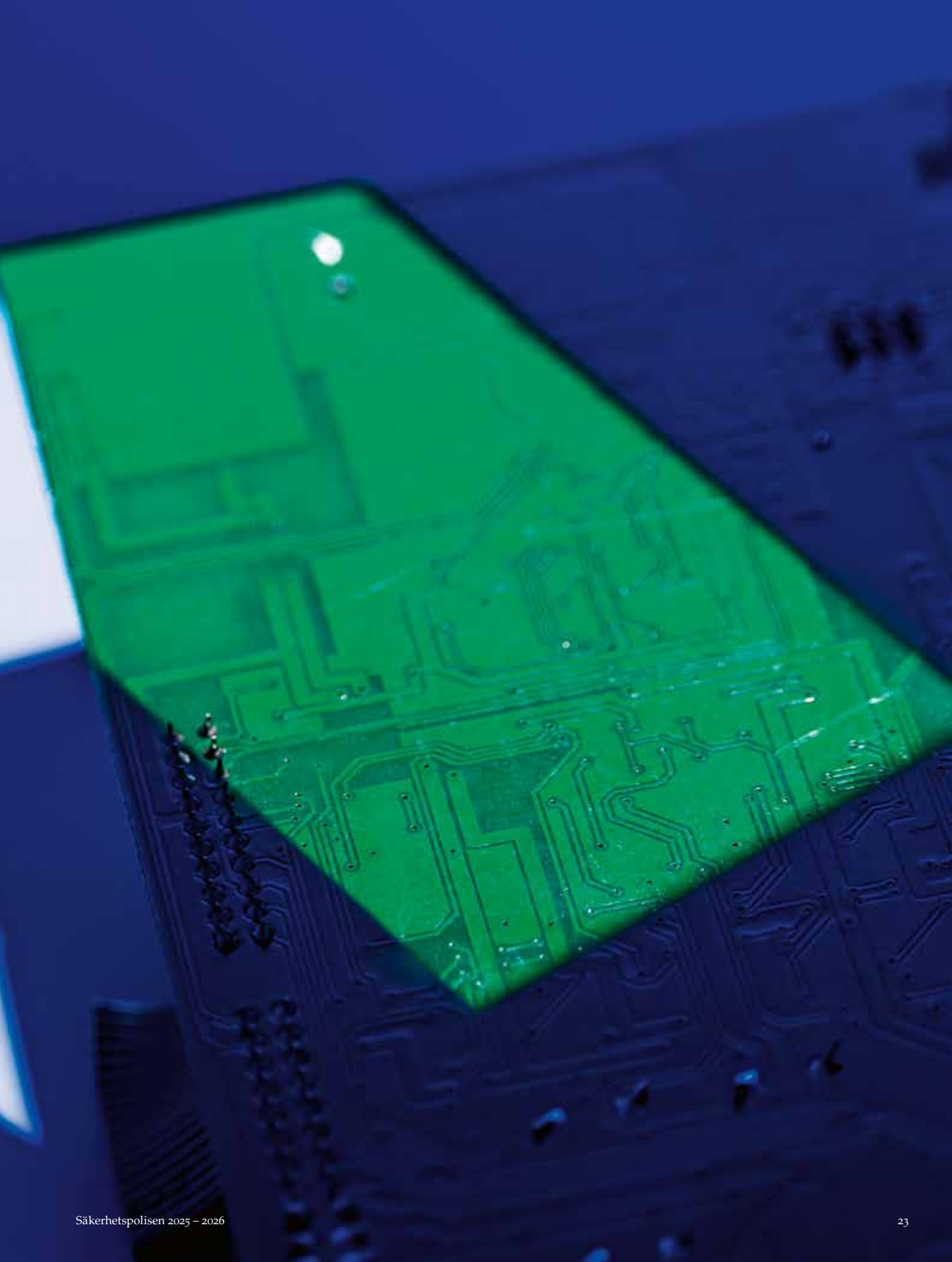

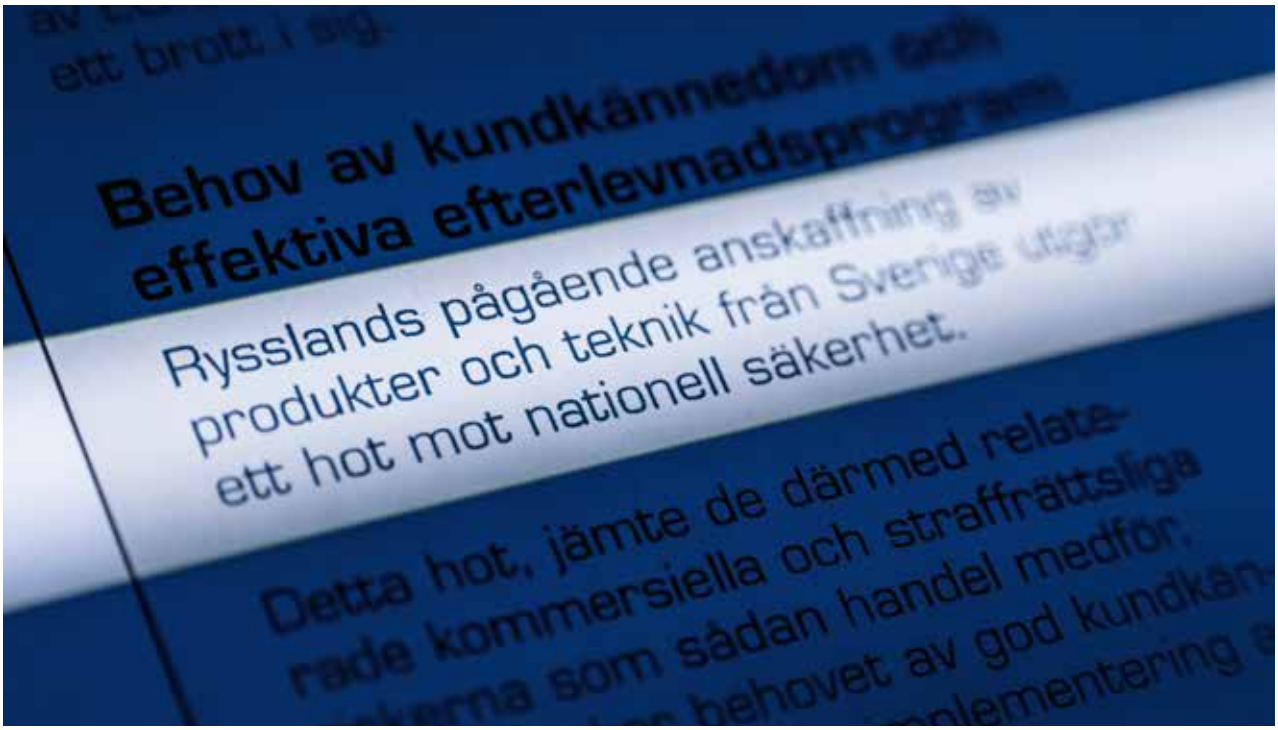

affärsmannen i november 2025, eftersom uppgifter om tekniska förhållanden hos olika produkter som anskaffats på uppdrag av den ryska militära underrättelsetjänsten GRU, inte ansågs medföra tillräckliga men för Sveriges eller USA:s säkerhet. Samtidigt var hovrätten tydlig med att affärsmannen varit en mellanhand i det ryska statliga systemet för produkt- och teknikanskaffning från västvärlden där han, som anges i domen, ”genomfört köp och organiserat transporter av olika produkter. Det är uppenbart att hans syfte har varit att gå Ryssland tillhanda.”

Skarpare krav på svenska företag

Ryssland använder västerländska produkter i kriget mot Ukraina. EU har beslutat om kraftfulla sanktioner för att förhindra det. Även om sanktionerna inte kan hindra alla leveranser från att nå Ryssland fyller de ändå en viktig funktion i att försvåra, fördyra och försena leveranserna av sådana produkter. Säkerhetspolisen har, tillsammans med de andra myndigheterna i Sanktionssamverkansrådet, fått utökade möjligheter att förhindra, utreda och lagföra misstänkta sanktionsbrott. Strängare fängelsestraff och en utökning av det kriminaliserade området, till exempel i förhållande till medverkansansvar, är några av skärpningarna. Lagstiftningen ställer ökade krav på såväl Säkerhetspolisen som andra brottsbekämpande myndigheter.

Rysslands kringgående av EU:s handelssanktioner sker bland annat på följande sätt:

Anskaffningsnätverk i Sverige och andra västländer, bestående av specialister med kopplingar till Ryssland som genom till exempel falska namn och oriktiga slutanvändarintyg, köper varor av svenska tillverkare och importerar varor till Sverige från andra länder. Varorna exporteras sedan på olika vägar till Ryssland.

Svenska bolags utlandsetableringar utnyttjas av ryska köpare som själva eller genom mellanhänder lägger beställningar hos utländska dotterbolag till multinationella industrikoncerner med bas i Sverige. De svenska bolagens varor exporteras sedan till de utländska dotterbolagen, som i sin tur exporterar varorna vidare direkt eller indirekt till Ryssland. Det senare kan ske utan att det strider mot lagen i det land där dotterbolagen är registrerade.

Svenska bolags distributörer och återförsäljare i tredje land som inte infört handelssanktioner motsvarande dem i EU används för att kringgå sanktionerna. "Svenska företag kan exportera varor till sådana utländska kunder utan vetskap om att kunden säljer varorna

vidare till ryska slutanvändare i ett eller flera led. Den utländska kundens vidareförsäljning utgör typiskt sett ett avtalsbrott, men är på grund av bristande jurisdiktion varken ett brott mot svensk lag eller någon av EU:s sanktionsförordningar.

Säkerhetspolisen vet att produkter och teknik från Sverige används av Ryssland i kriget mot Ukraina. Oavsett om det går att spåra en identifierad produkt till en viss försäljning gjord av ett svenskt företag riskerar dessa företag att göra sig skyldiga till överträdelser av olika bestämmelser i EU:s sanktionsförordningar. Det kan till exempel handla om brister i övervakning och kontroll av kunder och dotterbolag, bristande kravställningar på distributörer och återförsäljare eller bristande kunskap om och dokumentation av risker för sanktionskringgående i tredje land.

Säkerhetspolisen har utrett ett antal fall där Sverige används som plattform för att anskaffa produkter. Dessa fall har exempelvis rört affärsmän i Sverige som misstänks ha startat företag i tredje land för att genom dessa slussa vidare teknik till Ryssland.

Bred anskaffning från Ryssland, Kina och Iran

Teknik och kunskap från Sverige är inte bara av intresse för att bibehålla rysk militär förmåga i Ukraina. Såväl Ryssland som Kina och Iran bedriver även en bredare anskaffning av västerländsk teknik och kunskap. I Rysslands fall handlar det om civila och militära produkter och teknik som anskaffas för att på lång sikt förstärka strategiska förmågor och militära program.

Även den kinesiska staten anskaffar kunskap och teknik för att uppnå sina långsiktiga säkerhetspolitiska mål. I deras fall handlar det om att försöka etablera en global högteknologisk dominans, som i nästa steg kan utnyttjas såväl för att stärka sin militära förmåga, som för att skapa kritiska beroenden. Beroendena kan i förlängningen användas för att bedriva politiska och ekonomiska påtryckningar mot Sverige eller påverka Sveriges säkerhet.

Den iranska staten har i tjugo år varit föremål för sanktioner för att begränsa landets möjligheter att utveckla och framställa kärnvapen och vapenbärare, till exempel robotar. Iran har sedan lång tid tillbaka arbetat aktivt, även i Sverige, med att försöka anskaffa produkter, teknik och kunskap som kan användas för att utveckla och framställa sådana vapen. För att försöka undvika sanktionslagstiftningen anskaffas civila produkter som helt tycks sakna nukleär användning, men som kan utgöra ett led i framställandet av kärnvapen eller robotar. ■

Säkerhetspolisens arbete mot olovlig teknikanskaffning

För att motverka olovlig teknikanskaffning och sanktionsbrottslighet gör Säkerhetspolisen olika insatser för att ge råd och stöd till svenska företag, branschorganisationer, lärosäten, myndigheter och företag. Säkerhetspolisen arbetar också nära flera andra myndigheter inom Sanktionssamverkansrådet för att motverka sanktionsbrott.

Säkerhetspolisen arbetar även långsiktigt med att begränsa möjligheterna för främmande makt att genomföra skadliga utländska direktinvesteringar (UDI). Detta enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar. Som remissinstans till Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har Säkerhetspolisen hanterat ett flertal sådana ärenden från olika länder.

Säkerhetspolisen arbetar också tillsammans med Migrationsverket för att förhindra att utländska medborgare som utgör säkerhetshot nyttjas av främmande makt för att stjäla kunskap och teknik.

Sanktionslagen

Påföljden för sanktionsbrott är fängelse upp till tre år och om brottet är grovt upp till sex år. Två eller flera upprepade sanktionsbrott av normalgraden kan också tillsammans leda till ansvar för upprepat sanktionsbrott, för vilket påföljden är fängelse upp till sex år.

Försök, medhjälp och anstiftan till sanktionsbrott är kriminaliserade.

Ansvariga myndigheter har en skyldighet att anmäla om det finns anledning att anta att sanktionsbrott har begåtts.

Sanktionssamverkansrådet

Rådet leds av Polismyndigheten och består därutöver av representanter från Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Finansinspektionen, Inspektionen för strategiska produkter, Kommerskollegium, Skatteverket, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Rådet inrättades i juni 2024 med syftet att stärka myndighetssamverkan för att säkerställa att arbetet för ökad efterlevnad av sanktioner blir effektivt.

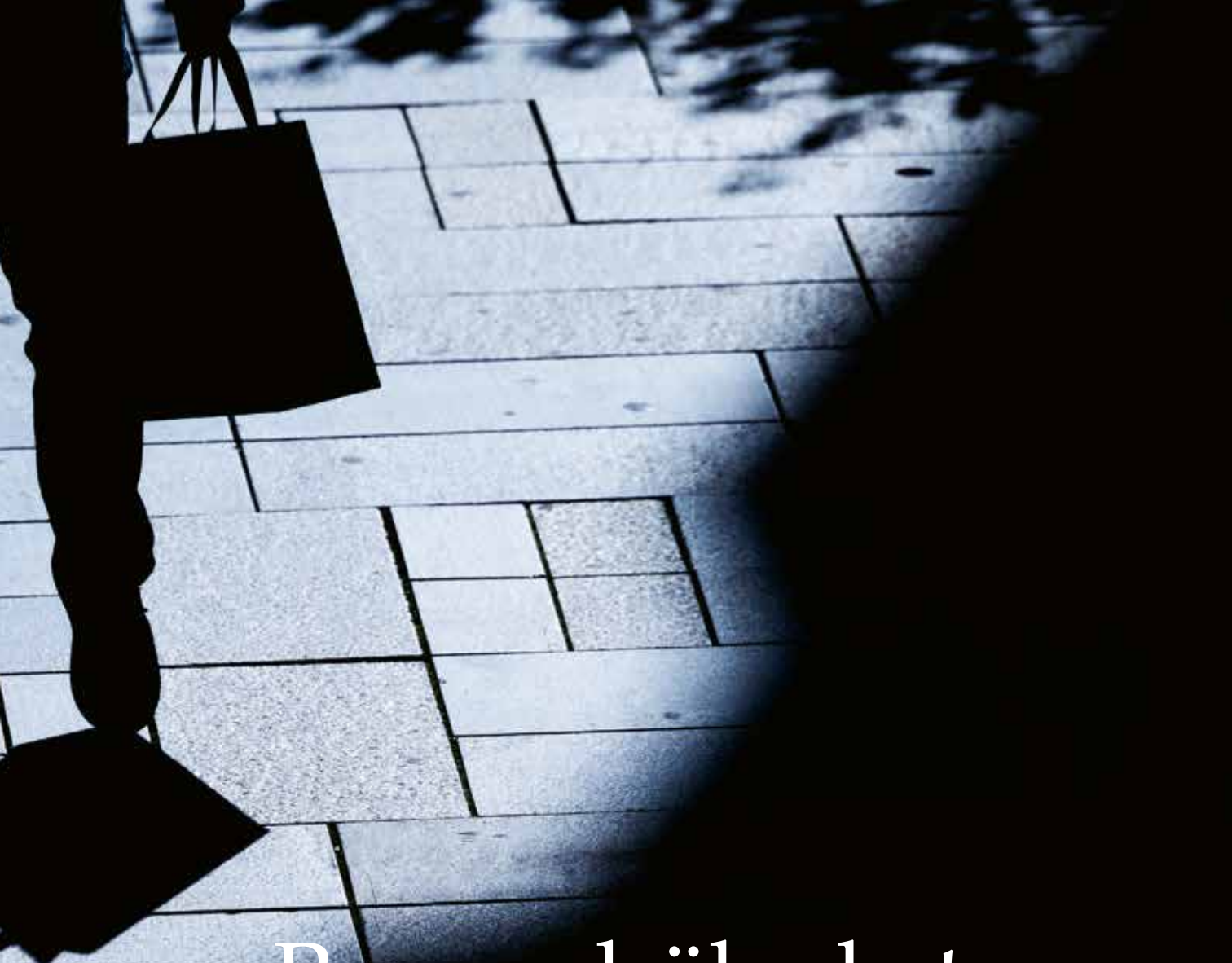

Personalsäkerhet – central för skyddet av Sveriges säkerhet

Det svenska totalförsvaret växer och med det ökar antalet personer som arbetar med säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetsprövning är ett viktigt verktyg för att förhindra att känslig information eller andra skyddsvärda tillgångar hamnar i orätta händer.

Främmande makt har ett intresse av att rekrytera personer som arbetar i säkerhetskänslig verksamhet, det vill säga verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet, i syfte att få tillgång till information som gynnar främmande makts intressen.

Det är viktigt att bedöma medarbetares lämplighet att delta i säkerhetskänslig verksamhet. Den som ska anställas eller på annat sätt delta i säkerhetskänslig verksamhet ska därför genomgå en säkerhetsprövning.

– En säkerhetsprövning görs för att bedöma om en person är lojal mot de intressen som skyddas av säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig ur säkerhetssynpunkt. Även personliga sårbarheter som kan vara relevanta i ett säkerhetshänseende ska bedömas, säger Oskar* som arbetar med säkerhetsskydd på Säkerhetspolisen.

Olika roller i säkerhetsprövningen

När en person anställs i en säkerhetskänslig verksamhet som medför att befattningen ska placeras i säkerhetsklass, begär verksamhetsutövaren, i det här fallet arbetsgivaren, en registerkontroll hos Säkerhetspolisen som en del i säkerhetsprövningen. Om det skulle framkomma information i registerkontrollen som kan vara belastande för medarbetaren är det inte upp till Säkerhetspolisen om den här informationen får lämnas ut eller inte.

– Information från en registerkontroll får bara lämnas ut efter beslut från Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd. Det är en fristående nämnd som avgör om det som framkommer i registerkontrollen ska lämnas ut till verksamhetsutövaren eller inte, säger Oskar.

Det är verksamhetsutövaren som fattar beslut om en person är lämplig för befattningen och kan anses vara godkänd i säkerhetsprövningen. Säkerhetspolisens registerkontroll är i denna process ett underlag av flera som behöver vägas in i ett slutgiltigt beslut.

Registerkontrollen kan ses som ett sätt att verifiera vissa av de omständigheter som har, eller bör ha, framkommit i säkerhetsprövningens inledande skede, kallat grundutredningen.

En kontinuerlig process

Det är ovanligt att personer börjar ett jobb i syfte att infiltrera en verksamhet. Det är vanligare att personer utvecklas till så kallade insiders under anställningen. Det är svårt att på förhand bedöma om en person riskerar att bli en insider och sårbarheter kan ändras över tid. Det är därför fördjupad personkännedom och den uppföljande säkerhetsprövningen är så viktiga.

– Livssituationer förändras och därmed kan också risken att någon blir en insider förändras. Personliga sårbarheter som uppstår över tid kan bland annat handla om ekonomiska problem eller upplevt missnöje på arbetsplatsen. Det kan leda till att en person lockas att utnyttja brister i en verksamhets skydd, säger Oskar.

En stark säkerhetskultur kan bidra positivt till att motverka förekomsten av insiders. Genom den dagliga kontakten kan även ett ändrat beteende eller andra relevanta signaler fångas upp tidigt. Den som träffar en person ofta, exempelvis närmaste chef eller kollegor, har större möjlighet att upptäcka ett avvikande beteende. Att få kännedom om medarbetares sårbarheter är viktigt för att arbetsgivaren ska kunna hjälpa till att reducera dem. Det kan till exempel handla om att koppla in företagshälsovården för att erbjuda hjälp och stöd.

Det är också viktigt att ha processer på plats för att ta emot och hantera tips om oegentligheter.

Begrepp

Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd
Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd består av tre beslutsorgan. Ett av dem är Registerkontrolldelegationen som beslutar om ifall uppgifter som kommit fram vid en registerkontroll ska lämnas ut till verksamhetsutövaren.

Verksamhetsutövare
Verksamhetsutövaren är den som bedriver den säkerhetskänsliga verksamheten. Det kan exempelvis vara ett företag, en myndighet eller en kommun.

Säkerhetsprövning
Verksamhetsutövaren gör en kontroll av personer som ska arbeta i säkerhetskänslig verksamhet för att säkerställa deras lojalitet och pålitlighet, samt utreda sårbarheter.

Registerkontroll
Säkerhetspolisen genomför en registerkontroll, som en del i säkerhetsprövningen för alla personer vilkas befattningar är placerade i säkerhetsklass 1-3. Bland annat kontrolleras personen då i misstanke- och belastningsregister.

Ett system i förändring

Under de senaste åren har flera statliga utredningar initierats på området personalsäkerhet. Under hösten 2025 startades två nya utredningar.

Den ena utredningen tar sikte på hur verksamheter som inte är säkerhetskänsliga kan skyddas mot personer som är olämpliga för anställning, exempelvis mot infiltration av organiserad brottslighet. I dagsläget saknas ett ändamålsenligt regelverk för att göra bakgrundskontroller för anställningar inom denna typ av verksamhet.

Den andra utredningen syftar till att utreda om Sverige bör övergå till ett personbaserat klareringssystem. Ett sådant system skulle kunna innebära att en person säkerhetsprövas upp till en viss säkerhetsskyddsklass, snarare än mot en viss befattning. Det skulle kunna göra att en person kan byta befattning inom samma säkerhetsklass utan att en ny säkerhetsprövning påbörjas.

– I en global kontext är Sverige näst intill unikt med att inte ha ett klareringssystem inom säkerhetsskyddet. Vid en övergång till ett nytt system är det samtidigt viktigt att bevara de starka delar vi har i det svenska systemet, som säkerhetsprövningsintervjun och kontinuerlig säkerhetsprövning som verksamhetsutövaren ansvarar för, säger Oskar. ■

** Oskar är ett fingerat namn.*

Antal registerkontroller och utlämnanden

Säkerhetspolisen tog år 2025 emot ca 172 000 nya ansökningar om registerkontroll, vilket är en ökning jämfört med 2024. I siffran ryms även medkontrollerade, det vill säga personer som är make/maka eller sambo till personer som ska anställas i säkerhetsklass 1 och 2.

Vid ca 1 700 tillfällen har utfall i registerkontrollen lämnats ut till verksamhetsutövare under år 2025.

En spion i verksamheten

– att hitta en insider

Ett sätt för främmande makt att komma åt värdefull information är att rekrytera personer som jobbar där informationen finns. För att upptäcka en sådan insider måste arbetsgivare ha ett löpande säkerhetsskyddsarbete och bygga en god säkerhetskultur.

Det är ovanligt att personer börjar ett jobb i syfte att infiltrera en verksamhet. Det är vanligare att personer utvecklas till insiders under anställningen. En medarbetare som fått ekonomiska problem, är besviken på arbetsgivaren eller har fastnat i ett beroende kan vara mer sårbar för att värvas av en motståndare som vill komma åt skyddsvärd information.

Arbetsgivare behöver säkerställa en bra arbetsmiljö, god personkännedom och rutiner för att fånga upp förändringar och problematiska kontakter i medarbetarnas liv, till exempel genom regelbundna samtal. De behöver också regelbundet se över behörigheter och tillgång till säkerhetskänslig information då ansvarsområden på arbetet kan förändras. Arbetet med säkerhetsskydd behöver pågå löpande och genomsyra hela organisationen.

Följande exempel utspelar sig på den fiktiva Infrastrukturmyndigheten, men är baserat på verkliga händelser. Det visar vad verksamhetsutövare kan göra för att stoppa en insider. ■

Nytt jobb

Alex är en person i 40-årsåldern med goda meriter som har sökt anställning på Infrastrukturmyndigheten. Tjänsten är placerad i säkerhetsklass och Alex ska jobba inom säkerhetskänslig verksamhet, vilket innebär att den är av betydelse för Sveriges säkerhet på nationell nivå. Innan Alex anställs genomför arbetsgivaren därför en säkerhetsprövning för att undersöka lojalitet, pålitlighet och sårbarheter hos Alex.

Lojalitet bedöms utifrån till exempel anti-demokratisk ideologisk övertygelse eller problematisk anknytning till utlandet. Pålitlighet tar till exempel sikte på om en person är allmänt slarvig och förhåller sig pragmatiskt till regler. Sårbarheter kan uppstå efter hand och är något det inte alltid går att styra över själv, som att en närstående har belastande kontakter.

Säkerhetsskyddslagen

Eftersom Infrastrukturmyndigheten där Alex nu fått jobb bedriver säkerhetskänslig verksamhet lyder den under säkerhetsskyddslagen. Lagen säger att en sådan verksamhet måste skydda sig enligt vissa krav, och vidta åtgärder inom tre kategorier: fysisk säkerhet, informationssäkerhet och personalsäkerhet.

Fysisk säkerhet handlar till exempel om skydd mot intrång och sabotage, som stängsel, vakter och låssystem. Informationssäkerhet handlar om att värna skyddsvärd information och viktiga system som alltid måste fungera. Personalsäkerhet handlar om att se till att personalen är lämplig ur ett säkerhetshänseende.

Säkerhetsprövning

I grundutredningen granskar arbetsgivaren intyg, betyg och referenser och genomför en säkerhetsprövningsintervju. Inget tyder på att Alex skulle vara illojal, opålitlig eller ha några sårbarheter ur säkerhetshänseende. Infrastrukturmyndigheten begär även registerkontroll hos Säkerhetspolisen. Eftersom Alex befattning är placerad i säkerhetsklass på nivå 2 gör Säkerhetspolisen en särskild personutredning och tittar närmare på Alex. Eftersom befattningen är placerad i denna säkerhetsklass görs även en kontroll av Alex sambo. Allt ser ut att vara i sin ordning och arbetsgivaren godkänner Alex.

Arbetsgivaren verkar ha en bra process för säkerhetsprövning. Lika viktigt är att arbetsgivare har klart för sig vilka befattningar som involveras i det som är säkerhetskänsligt, så att de inte missar att göra säkerhetsprövning för vissa befattningar.

Säkerhetsskyddsanalys

För att bedöma vilka delar av verksamheten som är säkerhetskänsliga har Infrastrukturmyndigheten gjort en säkerhetsskyddsanalys. Det är de skyldiga att göra enligt lagen. Analysen visar på vad som är skyddsvärt i verksamheten och vilka åtgärder som behövs: vad ska skyddas, mot vad ska det skyddas och hur ska det skyddas?

Det kan vara specifika delar eller viss information som är skyddsvärd, och utan korrekt analys blir åtgärderna kanske felriktade eller inte tillräckliga. Många verksamhetsutövare har svårt att identifiera sina skyddsvärden vilket är problematiskt eftersom allt säkerhetsskyddsarbete bygger på att skydda det som identifierats som skyddsvärt.

Utbildning i säkerhetsskydd

När anställningen börjar får Alex direkt gå en utbildning i säkerhetsskydd, vilket är en annan viktig del i personalsäkerhetsarbetet på Infrastrukturmyndigheten.

Utbildningen syftar till att höja kunskapen om säkerhetsskydd och bygga en säkerhetskultur så att medarbetare följer de rutiner och bestämmelser som finns.

Privatliv i balans

Åren går och Alex gör ett bra jobb på myndigheten. Utöver sambon finns nu två barn i familjen. Ekonomin är i ordning och Alex har blivit ordförande i bostadsrättsföreningen. Kort sagt mår Alex bra och trivs med tillvaron.

Skyddsvärden

I sin befattning kommer Alex att få tillgång till både säkerhetsskyddsklassificerad information och andra skyddsvärden:

Dels är det en ledningscentral som alltid måste fungera. Det innebär att den är säkerhetskänslig ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Dels är det ett informationssystem som måste fungera och informationen i systemet måste vara korrekt. Det är alltså säkerhetskänsligt ur ett tillgänglighetsperspektiv och ett riktighetsperspektiv.

Alex får också tillgång till uppgifter i ett internt informationssystem som är säkerhetsskyddsklassificerade och inte får hamna i orätta händer. Det är säkerhetskänsligt ur ett konfidentialitetsperspektiv.

Sårbarheter

Plötsligt förändras livet, Alex sambo lämnar förhållandet. Alex blir förkrossad, känner sig övergiven, börjar dricka för mycket alkohol och slutar gå till gymmet. På jobbet berättar Alex om separationen men är sparsam med detaljer eftersom det känns för privat.

Det finns saker man inte berättar för vem som helst, men detta är en situation som skapar nya sårbarheter. Förutom att separationen påverkar måendet är det vanligt att ekonomin blir sämre. Om främmande makt vill kartlägga myndigheten är det möjligt att de försöker hitta en ingång hos anställda som Alex.

Vänner

Alex får en kontaktförfrågan på LinkedIn av Robin, som jobbar i samma bransch. De börjar chatta med varandra, ses på en lunch och börjar umgås. Snart har Alex en ny nära relation. Efter en utekväll med Robin försover sig Alex och blir utskälld av sin chef inför kollegorna. Strax efteråt går en befordran Alex hoppats på till en annan kollega. Alex börjar vantrivas och känna sig besviken på arbetsgivaren. Men Robin ger mycket bekräftelse, är intresserad av Alex arbete och ställer många frågor, vilket Alex tycker är roligt.

Säkerhetsprövning – igen

Myndigheten har också missat att fånga upp nya sårbarheter hos Alex. En säkerhetsprövningsprocess som pågår kontinuerligt är ett bra skydd mot insiders. Säkerhetsprövningen behöver göras fortlöpande, till exempel genom att den närmaste chefen ställer frågor om livet vid sidan av arbetet i samband med uppföljningssamtal och utvecklingssamtal.

Målet är att chef och medarbetare ska ha en sådan relation att medarbetaren i ett tidigt skede informerar chefen om något förändras. Det är viktigt att skapa ett förtroendefullt och öppet klimat mellan chef och medarbetare. Men även om myndigheten brustit i detta hade läckan kunnat undvikas om myndigheten gjort en noggrann analys av sina skyddsvärden och skyddat informationen som låg i det öppna systemet.

Informationssystem

En dag ber Robin Alex att kolla upp en sak i ett it-system som finns på myndigheten. Alex som inte längre gillar sitt jobb särskilt mycket tycker inte frågan känns konstig. Informationen finns i ett system som alla anställda har tillgång till och som inte är försett med något särskilt skydd. Det tycker Alex är lite konstigt men det känns inte riskabelt att göra Robin en tjänst.

Här har myndigheten i sin säkerhetsskydds-analys missat att identifiera att systemet innehåller säkerhetsskyddsklassificerad information. Vem som helst ska inte kunna läsa vad som helst, utan det behövs en tydlig behörighetsstyrning. Sådana system ska också ha säkerhetsloggar, så att det går att följa upp vem som tagit del av viss information.

Säkerhetskultur

Ledningen har ett ansvar att placera säkerhetsskydds-chefen på strategisk nivå och se till att säkerhets-frågorna alltid är närvarande. Processer, metoder, rutiner och organisationssystem ska genomsyras av ett högt säkerhetsmedvetande.

Infrastrukturmyndigheten bör också jobba för en bättre säkerhetskultur på arbetsplatsen. Människorna som arbetar i säkerhetskänslig verksamhet och hur de agerar i olika situationer kan utgöra skillnaden mellan bra och dålig säkerhet.

Chefer på olika nivåer behöver agera som föredömen och efterleva regelverk på alla plan. I en organisation med en bra säkerhetskultur kan Alex lyfta sina privata problem med sin chef eller någon annan på jobbet och den som uppmärksammar att information finns i fel system rapporterar det omedelbart. Då hade läckan kunnat stoppas. Det ska vara lätt att göra rätt, men också okej att göra fel i bemärkelsen att medarbetare ska våga lyfta brister eller problem med säkerheten för att organisationen sedan ska kunna åtgärda bristerna.

Skyddet av och hotet mot författningen

Att upptäcka, förebygga och förhindra författningshot är en viktig del i Säkerhetspolisens uppdrag. Författningshot är subversiv verksamhet som ytterst syftar till att störta den demokratiska samhällsordningen.

Författningshot utgörs av verksamhet som syftar till att allvarligt skada Sveriges grundläggande demokratiska funktioner och värden. Enskilda incidenter och brott kan i sig vara skadliga för det demokratiska systemet. Däremot är det att betrakta som ett författningshot först när den typen av verksamhet bedrivs systematiskt på ett sätt som på sikt kan omkullkasta samhällsordningen.

För att utgöra ett författningshot krävs både avsikt och förmåga. Exempel på sådan verksamhet är separatism, omstörtande verksamhet och infiltration av samhällsviktig verksamhet. Ofta kombineras flera av dessa metoder för att i det dolda verka mot den samhällsomstörtning som är det yttersta målet.

Det finns organisationer och nätverk i Sverige som på sikt kan utgöra ett allvarligt författningshot.

Arbetet med att skydda författningen spänner över Säkerhetspolisens alla verksamhetsområden. Det beror på att hotet kommer från olika håll och tar sig olika uttryck.

Säkerhetspolisens författningsskydd

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att upptäcka, förebygga och förhindra författningshotande verksamhet i Sverige, oavsett om hotet utgörs av en enskild individ, grupp eller stat.

Underrättelsearbete är en viktig del av Säkerhetspolisens arbete med författningsskydd. Det handlar om att identifiera potentiella hot, bedöma avsikt och förmåga hos aktörer och ingripa mot verksamhet som utgör konkreta hot mot författningen.

Sveriges demokratiska system, som Säkerhetspolisen bidrar till att skydda, innefattar långtgående fri- och rättigheter, inklusive rätten till samhällsomstörtande åsikter. Det är när aktiviteter bedöms kunna hota eller skada författningen som Säkerhetspolisen agerar reducerande.

Författningshotet mot Sverige

Det allvarligaste författningshotet mot Sverige bedöms komma från organisationer och nätverk som i det dolda bedriver sin verksamhet med långsiktiga mål. Det kan finnas både ideologiska, personliga och ekonomiska drivkrafter. Oavsett drivkraft bedöms hotet utifrån den skada som de författningshotande aktiviteterna skulle orsaka om de blir verklighet.

I nuläget bedömer Säkerhetspolisen att det finns aktörer med avsikt att bedriva författningshotande verksamhet, men de har inte förmåga att utgöra ett konkret och allvarligt hot. Deras förmåga kan dock förändras och därför följer och analyserar Säkerhetspolisen kontinuerligt utvecklingen.

Främmande makt som underblåser hotet

Det finns ett intresse från främmande makt, i dagsläget främst Ryssland, att destabilisera det svenska samhället. Främmande makt utnyttjar aktivt författningshotande strömningar som redan finns i vårt samhälle genom att förstärka dem. En annan metod är att själva skapa och sprida budskap och innehåll som går i linje med åsikter hos andra som vill motverka det demokratiska systemet. Syftet är att nå de egna målen genom att splittra och försvaga det svenska samhället. ■

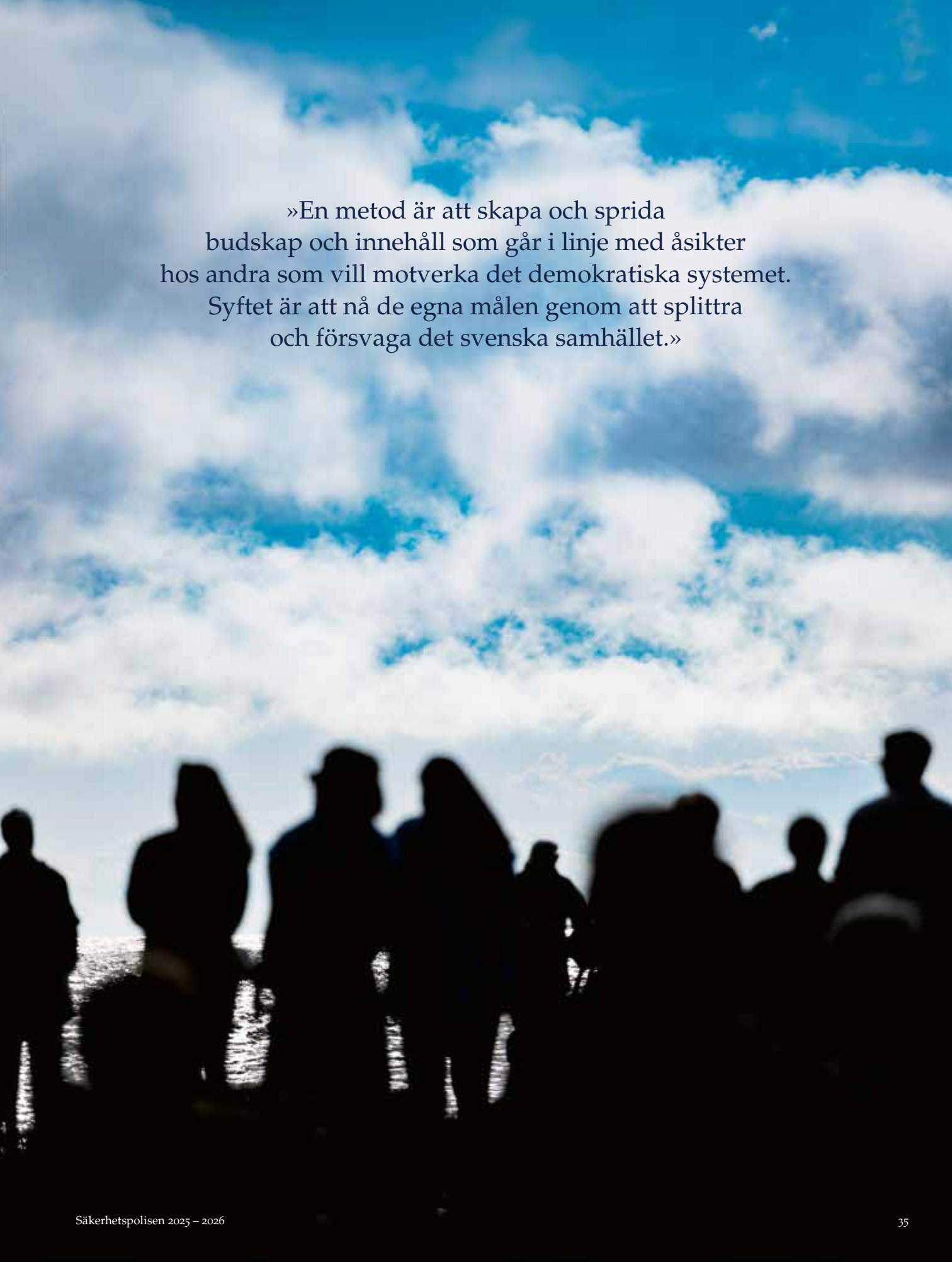

»En metod är att skapa och sprida
budskap och innehåll som går i linje med åsikter
hos andra som vill motverka det demokratiska systemet.
Syftet är att nå de egna målen genom att splittra
och försvaga det svenska samhället.»

Cyberangrepp kräver fokus på skydd

Cyberangrepp pågår ständigt, både mot privata och offentliga aktörer. Teknikutvecklingen gör att metoder för att genomföra angrepp förändras och blir mer lättillgängliga. Angripare kan vara såväl främmande makt som andra aktörer, till exempel kriminella grupperingar som gör det för ekonomisk vinning.

Det finns ett intresse från främmande makt att genom cyberangrepp få tillgång till information som berör svensk säkerhet, politiska beslut eller annan myndighetsutövning. Det kan medföra att myndigheter och politiska beslutsfattare blir måltavlor för angreppen. Främmande makt kan använda informationen för att kartlägga sårbarheter eller för att försöka påverka beslut men också för att destabilisera och skapa oro.

Cyberangrepp utförs även av aktörer som främst drivs av ekonomiska eller ideologiska skäl men som saknar koppling till främmande makt.

Viktigt att prioritera skyddet

De senaste årens teknikutveckling har inneburit mer lättillgängliga metoder och ökad förmåga hos aktörer att genomföra cyberangrepp. Angripare använder ofta kända tekniska sårbarheter som det många gånger finns skydd mot men där användare inte gjort nödvändiga säkerhetsuppdateringar. Avancerade angripare har också förmåga att identifiera mindre kända eller helt okända sårbarheter att utnyttja för angrepp.

»Utvecklingen i Sverige och omvärlden visar hur svårbedömda och komplexa hoten är och hur de i allt större utsträckning sammanflätas och går in i varandra.»

Säkerhetspolisen har sett att många it-incidenter sker på grund av brister i den grundläggande cybersäkerheten. Det finns ett generellt behov både av att öka säkerhetsmedvetandet hos verksamhetsutövare på bredden och att ledningen i dessa verksamheter prioriterar och avsätter tillräckliga resurser för cybersäkerhetsarbetet. Detta skapar en bra grund för att bygga ett mer ändamålsenligt skydd.

Samverkan för cybersäkerhet

Säkerhetspolisen samarbetar med andra myndigheter i Nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC). Myndigheterna hanterar it-incidenter och misstänkta cyberangrepp i detta samarbete och fördelar vid behov ansvaret mellan sig. Ofta är det inledningsvis svårt att få en helhetsbild av vad som har hänt och vem som ligger bakom angreppet. En situation där ett cyberangrepp faller inom Säkerhetspolisens ansvarsområden är om handlingen påverkar säkerhetskänslig verksamhet eller om det misstänks att främmande makt ligger bakom angreppet.

Det är vanligare att it-incidenter inte påverkar säkerhetskänslig verksamhet och att det inte är främmande makt som kan misstänkas utan att det rör sig om brottslighet där en kriminell aktör agerar för ekonomisk vinning. I dessa fall är det Polismyndigheten som hanterar förundersökningen.

Oavsett orsaken bakom ett cyberangrepp kan Säkerhetspolisen använda informationen från händelsen på olika sätt, bland annat i underrättelsearbetet och för att skapa lägesbilder och förståelse för sårbarheter, modus och hotaktörer. Säkerhetspolisen kan inrikta sina insatser och åtgärder på ett bättre sätt och arbeta strategiskt genom att ta fram vägledningar och se över föreskrifter om säkerhetsskydd. Det bidrar långsiktigt till ett bättre skydd av Sveriges säkerhet.

Viktigt att anmäla incidenter

För att Säkerhetspolisen ska få en överblick av läget och kunna identifiera vanliga brister är det viktigt att de som bedriver säkerhetskänslig verksamhet anmäler säkerhetshotande händelser och verksamheter.

Anmälningarna ger Säkerhetspolisen en ökad förståelse för sårbarheter, modus och aktörer. Det bidrar till arbetet med att sprida kunskap om hur verksamhetsutövare skapar ett bättre skydd. ■

Rapporteringsskyldighet för säkerhetskänslig verksamhet

En verksamhetsutövare ska skyndsamt anmäla till Säkerhetspolisen om:

- en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts
- vissa typer av it-incidenter har inträffat
- verksamhetsutövare får kännedom om eller misstänker någon allvarlig säkerhetshotande verksamhet.

Case:

Vad gör Säkerhetspolisen vid ett misstänkt cyberangrepp?

I detta fiktiva exempel drabbas ett kommunalt vattenbolag av ett misstänkt cyberangrepp. För Säkerhetspolisen är främst två frågor centrala: Påverkar skadorna säkerhetskänslig verksamhet och ligger främmande makt bakom?

Scenario

Det kommunala vattenbolaget i en kommun upptäcker en morgon att pumparna står stilla. Reserven i vattentornet räcker ett tag, men inom kort kan kommunen stå utan vatten. Personalen ser att det har varit teknisk påverkan i styrsystemet för pumparna. De kommer inte åt systemen och måste köra pumparna manuellt.

Fler pumpstationer visar sig vara påverkade. Kommunen polisanmäler händelsen och anmäler det inträffade till CERT-SE, den nationella funktion som stödjer samhället med att hantera och förebygga it-säkerhetsincidenter.

Myndigheterna som samverkar i nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC) informeras. De delar information, bedömer händelsens karaktär och avgör vem som kan bidra med vad.

Kommunen har ett eget ansvar att få igång systemen igen, med hjälp av eventuella upphandlade leverantörer, men kan även få stöd att hantera incidenten av bland annat CERT-SE.

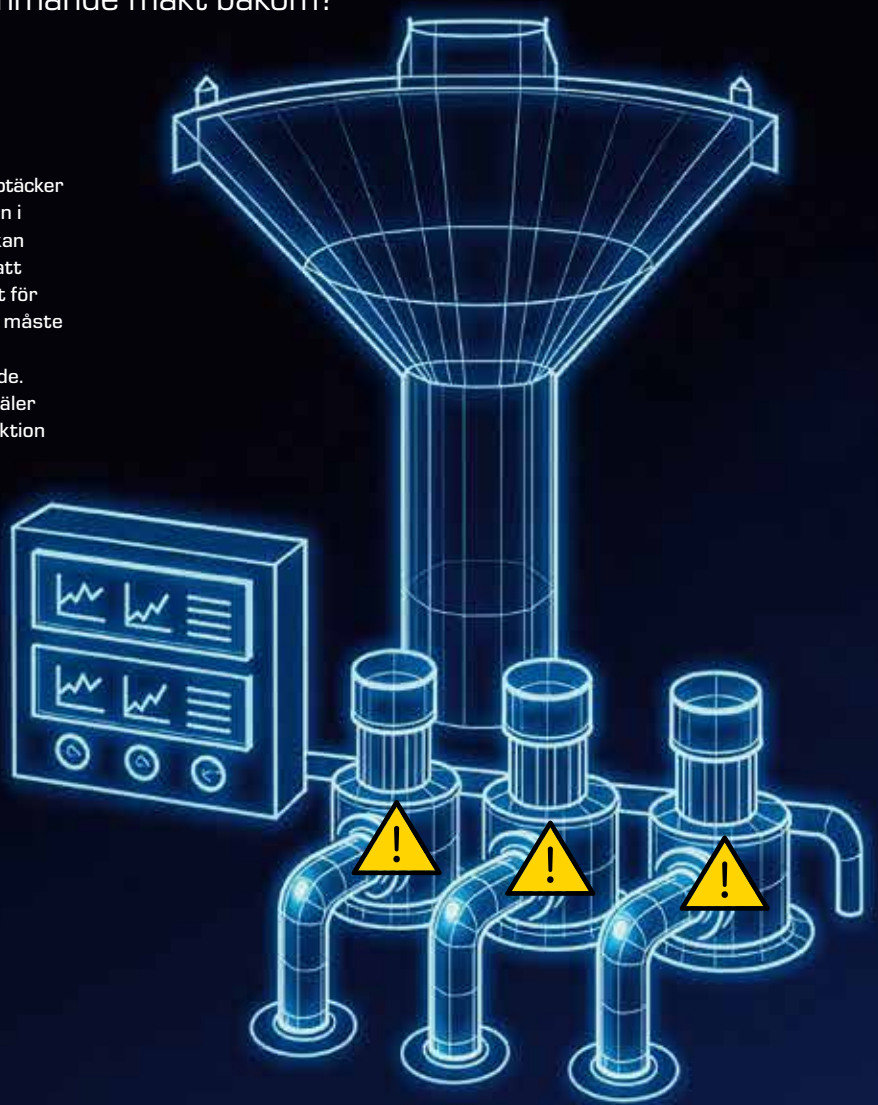

Säkerhetspolisen kopplas in

Säkerhetspolisen undersöker hur myndigheten kan bidra och bedömer om händelsen faller inom Säkerhetspolisens ansvarsområde. Det gör den om händelsen påverkar säkerhetskänslig verksamhet, alltså berör skyddsvärden på ett sätt som kan ge konsekvenser för Sveriges säkerhet på nationell nivå, eller om det finns misstanke om att främmande makt kan ligga bakom händelsen.

För att göra bedömningen arbetar Säkerhetspolisen med underrättelser och har en löpande dialog med CERT-SE, myndigheterna inom NCSC och det drabbade vattenbolaget.

Påverkar det säkerhetskänslig verksamhet?

→ Vattenbolaget kan bedriva säkerhetskänslig verksamhet, till exempel genom att förse en av Sveriges största städer med vatten. Vattenbolaget kan också tillhandahålla tjänster åt annan säkerhetskänslig verksamhet, till exempel så att kylsystem i viktiga datahallar fungerar.

→ Gäller incidenten säkerhetskänslig verksamhet ska verksamhetsutövaren skicka in en anmälan till Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen hanterar anmälan, samverkar vid behov med berörda aktörer och bedömer om ytterligare åtgärder krävs.

Ligger främmande makt bakom?

→ Finns det indikationer på att främmande makt ligger bakom ett angrepp utreder Säkerhetspolisen det vidare, bland annat genom underrättelsearbete. Säkerhetspolisen använder informationen som en del i arbetet med att öka skyddet och förhindra nya angrepp mot Sverige. Det kan vara svårt att koppla angrepp till främmande makt, då de kan använda ombud och agera på sätt så att de i efterhand kan förneka inblandning.

→ Säkerhetspolisen utreder också cyberangrepp kopplade till sina andra ansvarsområden, till exempel ett dataintrång kopplat till terrorverksamhet.

→ Det är vanligare att cyberincidenter i form av överbelastningsattacker är kopplade till brottslighet som utreds av Polismyndigheten, som då bedriver det fortsatta arbetet inom ramen för en förundersökning.

→ Säkerhetspolisen jobbar även kontinuerligt med att följa främmande makt för att upptäcka elektroniska angrepp som kanske inte upptäcks som en incident.

CERT-SE är Sveriges nationella CSIRT (Computer Security Incident Response Team) med uppgift att hantera och förebygga it-säkerhetsincidenter. Det omfattar både offentlig och privat verksamhet. Vid inträffade it-säkerhetsincidenter sprider CERT-SE information och stöttar verksamheter att hantera det inträffade. Funktionen är knuten till NCSC.

Nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC) har i uppdrag att utveckla och stärka Sveriges förmåga att förebygga, upptäcka och hantera cyberhot. Centret är en del av Försvarets radioanstalt (FRA) och i centret samverkar Säkerhetspolisen med Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Myndigheten för civilt försvar, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen.

Den våldsbejakande extremismen och attentatshotet

Attentatshotet mot Sverige utgörs främst av våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism. Samtidigt finns tendenser till att våldet i sig kan utgöra en stark drivkraft.

Digitala plattformar grogrund för radikalisering av unga

Digitala plattformar är en viktig kanal för rekrytering och radikalisering av barn och unga. Våldsam propaganda och extremism sprids i syfte att radikalisera mottagaren. Det sker ofta genom att en ung person:

1. exponeras för våld och propaganda genom exempelvis sociala medier eller spelplattformar
2. aktivt söker upp propaganda och våldsmaterial i nätforum. Det kan ske både i ensamhet eller genom kontakter med andra
3. engagerar sig i anonyma nätforum. Kontakter med likasinnade skapas och den egna världsbilden förvrängs. Fascinationen för våld är sammanhållande i gruppen och är också en stark drivkraft. Våld och extremism normaliseras
4. antar en extrem och våldsbejakande världsåskådning. Våld uppmuntras och rättfärdigas av likasinnade.

Den 23 maj 2025 beslutade säkerhetspolischefen att sänka terrorhotnivån i Sverige från ett högt hot till ett förhöjt hot, det vill säga från en fyra till en trea på den femgradiga skalan. I den bedömningen ryms att terrorattentat kan inträffa i Sverige.

Attentatshotet utgörs främst av ensamagerande individer eller mindre grupper som agerar mot tillgängliga mål med förhållandevis enkla medel. Avsikten att begå terrorattentat kan ofta härledas till en verklig eller upplevd händelse eller omständighet som fungerar som utlösande faktor. Hotet kommer framförallt från våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism.

Säkerhetspolisen ser samtidigt en utveckling där våldet i sig kan vara överordnat de ideologiska drivkrafterna. Det innebär att individer är mer benägna att röra sig mellan olika grupper och sammanhang där våld förespråkas. Rörligheten bidrar också till att individer i allt större utsträckning kan forma sin egen ideologi utifrån de sammanhang de befinner sig i.

Internet är en självklar plattform för att attrahera och radikalisera nya anhängare inom den våldsbejakande extremismen. I sociala medier, på spelplattformar och i slutna forum sprids propaganda och grovt våldsmaterial som syftar till att normalisera våldet och därmed sänka tröskeln för våldsanvändning. Individers sårbarheter, exempelvis socialt utanförskap eller psykisk ohälsa, är faktorer som kan påverka radikaliseringsprocessen.

Den snabba spridningen av propaganda på nätet bidrar till att en händelse i en annan del av världen nästan omedelbart kan påverka hotet mot Sverige.

Hotet från våldsbejakande islamism

Den våldsbejakande islamismen i Sverige består i första hand av stödjande verksamhet i form av radikalisering, rekrytering och finansiering. Inom rörelsen finns varierande ideologier med delvis olika målsättningar samtidigt som idén om global jihad och ett islamistiskt kalifat är vanligt förekommande.

Den hotdrivande propagandan där Sverige pekas ut som ett islamfientligt land har under de senaste åren avtagit. Det har bidragit till att Sverige inte längre ses som ett prioriterat mål för attentat utan istället är ett legitimt mål som en del av västvärlden. Samtidigt finns det exempel där radikaliserande och våldsbejakande budskap relaterade till olika former av omvärldshändelser, med hjälp av internet snabbt fått spridning och påverkat hotet mot Sverige.

Terrorattentatshotet från våldsbejakande islamism bedöms i huvudsak utgöras av ensamagerande unga aktörer som har radikaliserats på nätet och som planerar att utföra attentat med enkla medel mot lättillgängliga mål.

Händelser i omvärlden påverkar hotet som den våldsbejakande islamismen utgör. Krig och konflikter i framförallt Mellanöstern har under de senaste åren varit särskilt hotdrivande. Den typen av händelser utnyttjas också av internationella terrororganisationer i syfte att samla in pengar och mobilisera andra former av stöd.

Hotet från våldsbejakande högerextremism

Den våldsbejakande högerextremismen i Sverige karaktäriseras av stor variation och olika målsättningar. Det bidrar till att individer med olika bakgrund och drivkraft kan lockas in i högerextrema sammanhang.

Inom den våldsbejakande högerextremismen i Sverige förekommer mer etablerade organisationer, men tillväxten sker framförallt i mer löst sammansatta nätverk och grupper på nätet.

Även om den våldsbejakande högerextremismen präglas av stor variation återkommer ofta idéer som kretsar kring den föreställda rasens suveränitet och överlevnad samt olika former av konspirationsteorier. Accelerationistiska idéer är också vanliga, det vill säga en föreställning om att samhället är på väg mot en nödvändig kollaps som bör påskyndas med våld. En fascination för våld och tidigare genomförda attentat med högerextrema förtecken är också återkommande.

Terrorattentatshotet från våldsbejakande högerextremism bedöms i huvudsak utgöras av ensamagerande unga aktörer som har radikaliserats på nätet och som planerar att utföra attentat med enkla medel mot lättillgängliga mål.

Under senare år har det skett ett antal våldsdåd i Sverige med högerextrema förtecken som utförts av unga gärningspersoner. Inget av dåden har uppfyllt kriterierna för att utgöra terrorbrott. Samtidigt är det en viktig del av Säkerhetspolisens arbete att följa de miljöer som gärningspersonerna rör sig i för att förebygga och förhindra att de utvecklar avsikt och förmåga att begå terrorattentat eller genom rekrytering och radikalisering bidrar till att miljöerna växer. ■

”När planeringen övergick till konkreta försök att konstruera en sprängladdning greps personen”.

Säkerhetspolisen griper en ung man i Kungsträdgården i Stockholm i februari 2025. Mannen är där för att rekognoscera platsen där han planerar att begå ett terrorattentat med så dödlig utgång som möjligt några månader senare. Vad han inte vet, där och då, är att Säkerhetspolisen sedan ett drygt halvår tillbaka följer honom.

– Tack vare framgångsrikt underrättelse- och utredningsarbete lyckades Säkerhetspolisen avvärja ett attentat som hade kunnat orsaka allvarliga skador. När vi insåg att planeringen övergick till konkreta försök att konstruera en sprängladdning beslutade vi att personen skulle gripas, säger Peter*, som arbetar med kontraterrorism på Säkerhetspolisen.

Ärendet visar på flera sätt hur hotet från ensamagerande individer ser ut. Radikaliseringen går förhållandevis snabbt och sker i stort sett helt framför datorn. Stora mängder grovt våldsmaterial konsumeras vilket bidrar till att påskynda radikaliseringen. Jämfört med hur propagandan såg ut för några år sedan tar våldet större utrymme i förhållande till de religiösa och politiska budskapen.

Att upptäcka och stoppa ensamagerande individer innebär en utmaning för säkerhetstjänster i Europa.

– I regel har individerna begränsad fysisk kontakt med organisationer och andra individer i miljön. I stället är den digitala samanhållningen central där de bekräftar varandras världsbilder, avhumaniserar upplevda motståndare och uppmanar till våldsanvändning. Ofta finns inslag av psykisk ohälsa, säger Peter.

Utvecklingen innebär att Säkerhetspolisen som säkerhetstjänst behöver anpassa sina arbetsmetoder.

– Vårt underrättelsearbete anpassas hela tiden utifrån hur hotet ser ut och utvecklas, vilket i många fall kräver både uthållighet och uppfinningsrikedom, säger Peter.

Mannen dömdes av Stockholms tingsrätt i december 2025 till sju år och tio månaders fängelse för bland annat förberedelse till terroristbrott, försök till mord och grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva ämnen. Domen har vid publicering inte vunnit laga kraft. ■

** Peter är ett fingerat namn.*

Handlingsutrymmet för våldsbejakande extremism har minskat

Säkerhetspolisens underrättelsearbete syftar till att upptäcka, förebygga och förhindra hot. För att minska handlingsutrymmet för våldsbejakande extremism är det nödvändigt att systematiskt reducera plattformarna för rekrytering och radikalisering. Tillsammans med andra myndigheter har Säkerhetspolisen under senare år minskat handlingsutrymmet för den våldsbejakande extremismen i Sverige.

I grund och botten handlar det om att göra Sverige till en oattraktiv plats för aktörer som ägnar sig åt terrorverksamhet, oaktat ideologiska motiv, säger Sofia* som arbetar med kontraterrorism på Säkerhetspolisen.

En stor del av Säkerhetspolisens arbete kommer inte till allmänhetens kännedom. Sekretess är nödvändig för att nå framgång i arbetet att skydda Sverige. Att skydda metoderna som används är avgörande för att kunna verka, utan att de som vill skada Sverige kan utnyttja vetskapen om hur Säkerhetspolisen arbetar.

I vissa fall leder Säkerhetspolisens arbete till offentliga rättsprocesser och fällande domar inom ramarna för terroristlagstiftningen. Detta är ett viktigt verktyg för att reducera terrorhotet mot Sverige, men det är långt ifrån det enda. Som säkerhetstjänst är uppdraget att skydda Sverige, inte främst att lagföra individer för brott. Därför strävar Säkerhetspolisen alltid efter att upptäcka och avbryta säkerhetshotande verksamhet så tidigt som möjligt.

Förändrat arbetssätt

Säkerhetspolisens arbete inom kontraterrorism har under de senaste tio åren genomgått stora förändringar. Under delar av 2010-talet var antalet attentatshot mot Sverige och övriga Europa högt. En stor del av Säkerhetspolisens arbete fokuserade på att själva och tillsammans med internationella partners upptäcka och avvärja konkreta attentatsplaner.

Samtidigt fanns flera plattformar i Sverige där våldsbejakande extremistiska rörelser kunde rekrytera och radikalisera nya attentatsutövare. Utropandet av Islamiska statens kalifat bidrog till attraktionskraft och tillväxt. Behovet av att begränsa plattformarnas handlingsutrymme i syfte att minska tillväxten blev allt tydligare.

»Säkerhetspolisens arbete inom kontraterrorism har under de senaste tio åren genomgått stora förändringar.»

Flera åtgärder har vidtagits av Säkerhetspolisen för att förhindra radikalisering och minska handlingsutrymmet för rekrytering i Sverige. En av de viktigaste delarna i detta arbete är ett intensifierat samarbete mellan svenska myndigheter. Samverkansrådet mot terrorism och den nationella strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism har under senare år utvecklats till viktiga verktyg för samhällets samlade insatser.

Utvecklad myndighetssamverkan

Resultatet av Säkerhetspolisens underrättelsearbete har i allt högre utsträckning lett till åtgärder från andra myndigheter för att begränsa möjligheten att utföra terroristbrott i och mot Sverige.

»Vi har blivit öppnare och delar mer information med andra. Det är en viktig framgångsfaktor för att reducera och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism.»

– Säkerhetspolisen har bedrivit ett omfattande arbete för att utveckla samarbetet med andra myndigheter för att bli mer framgångsrika i vårt kontraterrorarbete. Vi har blivit öppnare och delar mer information med andra. Det är en viktig framgångsfaktor för att reducera och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism, säger Sofia.

Genom myndighetssamverkan har de reducerande åtgärder som gett bäst effekt kunnat prioriteras vilket i sin tur har inneburit att utrymmet att verka för våldsbejakande extremistiska aktörer har kunnat begränsas. Det kan exempelvis handla om att brott där det är möjligt att nå lagföring prioriteras framför mer komplex eller ideologiskt motiverad brottslighet. Ett särskilt fokus har lagts på att individer aktiva inom våldsbejakande extremistiska miljöer inte ska missbruka samhällets system, som exempelvis socialförsäkringssystemet eller skattesystemet.

– Vi har fördjupat samarbetet med andra myndigheter för att angripa problemet med hjälp av samhällets samlade kraft. Om vi inte har möjlighet att inom ramarna för terroristlagstiftningen lagföra en individ som befinner sig i en radikaliserande miljö kan individen i många fall lagföras för annan brottslighet. Genom vårt samarbete kan andra myndigheter prioritera upp utredningar mot dessa individer så att det blir svårare för dem att verka, säger Sofia.

Att stoppa fusk med utbetalningar i välfärdssystemet har dubbel effekt. Det minskar aktörernas förmåga att försörja sig och därmed också möjligheten att ägna sig åt terrorrelaterad verksamhet. Det är också viktigt för att förhindra finansiering av terrorverksamheten i sig, både i Sverige och utomlands. Ett systematiskt

utnyttjande av välfärdssystemet är en metod för att finansiera terrorism och extremistmiljöers tillväxt.

Utlänningslagstiftningen ger också möjlighet att minska utrymmet för att bedriva terrorrelaterad verksamhet i Sverige. Genom lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar, LSU, finns möjlighet att fatta beslut om utvisning av individer som inte är svenska medborgare och som utgör allvarliga säkerhetshot mot Sverige. Säkerhetspolisen, i samarbete med Migrationsverket, använder denna möjlighet för att begränsa tongivande terroraktörer från att utnyttja Sverige som plattform för sin verksamhet.

– Även om det inte alltid är möjligt att verkställa alla utvisningar innebär ett beslut om utvisning enligt LSU att det blir svårare att verka i Sverige. Individen kan få begränsningar i sin rörelsefrihet, möjlighet att arbeta och att få bidrag från socialförsäkringssystemen, säger Sofia.

Strukturell förändring

Svenska myndigheter har också samverkat för att se till att offentliga medel inte används i eller kring verksamheter som verkar för radikalisering och odemokratiska metoder. Det rör exempelvis skolor eller extremistiska religiösa samfund som fungerat som rekryteringsplattformar.

– Centrum mot våldsbejakande extremism, CVE, har också varit en viktig del i det samlade arbetet mot våldsbejakande extremism. Genom deras utåtriktade verksamhet har den kunskap som vi fått via vårt underrättelsearbete på ett aggregerat sätt kunnat nå ut brett i samhället. Inte minst deras informationsarbete i skolor och på socialtjänster runt om i landet har ökat medvetandet och därmed uppmärksamheten på personer som kan vara i riskzonen, säger Sofia.

En utvecklad lagstiftning har också gett fler möjligheter att agera rättsligt. Under senare år har flera lagar kommit på plats för att med större effektivitet kunna bekämpa terrorism. Några sådana exempel handlar om att förhindra finansiering av terrorism, samt resande till och deltagande i terroristorganisationer. Dessa lagar har vid flera tillfällen använts och lett till begränsade möjligheter för aktörer i Sverige att understödja terrorism och terrororganisationer.

Terrormiljöerna har begränsats

Möjligheterna för våldsbejakande extremistiska organisationer som tidigare bedrev rekrytering och radikalisering har kraftigt begränsats.

– Vi kan se ett tydligt resultat av vårt arbete. Det är betydligt svårare idag än för tio år sedan att verka i Sverige i syfte att radikalisera för att genomföra terrorattentat. Miljöernas möjlighet att verka har reducerats kraftigt och vi arbetar mycket mer långsiktigt proaktivt och mindre händelsestyrt. Samtidigt ska man ha med sig att hotet kan förändras snabbt. Vi behöver alltid följa utvecklingen, säger Sofia. ■

** Sofia är ett fingerat namn.*

Samarbete för att skydda valet

Samverkan mellan myndigheter är centralt för att ett val ska kunna genomföras på ett säkert sätt. Som nationell säkerhetstjänst är det Säkerhetspolisens uppdrag att upptäcka, motverka och förhindra brott mot Sveriges säkerhet.

Sverige har ett robust valsystem med en transparent process som är svår att manipulera. Samtidigt finns det aktörer som kan ha intresse av att försvaga det svenska demokratiska systemet.

Säkerhetspolisen har, tillsammans med flera myndigheter, ett ansvar för att valet kan genomföras på ett säkert sätt och utan allvarliga störningar. Det övergripande ansvaret för samordning av säkerheten kring valet ligger hos Valmyndigheten. Flera av Säkerhetspolisens ordinarie uppdrag, som att skydda den centrala statsledningen och att förhindra säkerhetshotande aktiviteter från främmande makt eller våldsbejakande extremism, har också koppling till genomförandet av ett val.

Delar information

Flera myndigheter arbetar tillsammans för att valet ska kunna genomföras fritt och demokratiskt. Navet i samarbetet utgörs av det nationella valnätverket som Valmyndigheten ansvarar för. I nätverket ingår förutom Säkerhetspolisen också länsstyrelserna, Myndigheten för psykologiskt förvar, Myndigheten för civilt försvar, Nationellt cybersäkerhetscenter och Polismyndigheten.

I nätverket delar myndigheterna information och lägesbilder med varandra. Samarbetet intensifieras ju närmare valdagen kommer.

Skyddspersonernas säkerhet

Säkerhetspolisen ansvarar för skyddet av den centrala statsledningen där bland andra statsministern, statsråden i regeringen och riksdagsledamöter ingår. I detta ansvar ingår även att valrörelsen ska kunna genomföras på ett säkert sätt.

Under ett valår, då antalet torgmöten, dörrknackningar och andra aktiviteter ökar, ökar även exponeringen och synligheten av skyddspersonerna vilket kan ha en påverkan på såväl hotbild som sårbarheter.

Som förtroendevald med hög grad av synlighet förändras vardagen och man behöver göra medvetna val för att höja sin egen säkerhet. Samarbete är centralt för att genomföra personskyddsuppdraget. Säkerhetspolisen bedriver ett nära samarbete kring skyddspersonernas säkerhet med såväl Polismyndigheten som med Regeringskansliets och riksdagens säkerhetsorganisationer.

Hotaktörer och valet

Främmande makt har ett intresse av att påverka svenskt politiskt beslutsfattande och ett val kan utgöra ett tillfälle att genomföra aktiviteter som främjar främmande makts långsiktiga intressen. För Ryssland handlar det till exempel om att skapa splittring i Nato, minska stödet till Ukraina och säkra den egna regimens överlevnad. Genom att sprida desinformation kan främmande makt försöka underblåsa motsättningar i Sverige.

»Under ett valår, då antalet torgmöten, dörrknackningar och andra aktiviteter ökar, ökar även exponeringen.»

Sverige har ett robust, rättssäkert och decentraliserat valsystem. Processen är transparent med flera inbyggda kontrollsystem där rösträkningen sker manuellt, flera gånger och på flera nivåer. Det gör att systemet är svårt att manipulera.

Erfarenhet från tidigare år visar att aktiviteten i våldsbejakande extremistmiljöer ökar under ett valår. Det bedöms tillhöra normalbilden. Det handlar framför allt om våldsbejakande höger- och vänsterextremism och aktiviteterna riktas i huvudsak mot upplevda meningsmotståndare. I dagsläget ser Säkerhetspolisen inte att valet i sig är ett utpekat mål för de här miljöerna. Däremot kan valåret utnyttjas för att sprida propaganda och försöka locka nya anhängare. ■

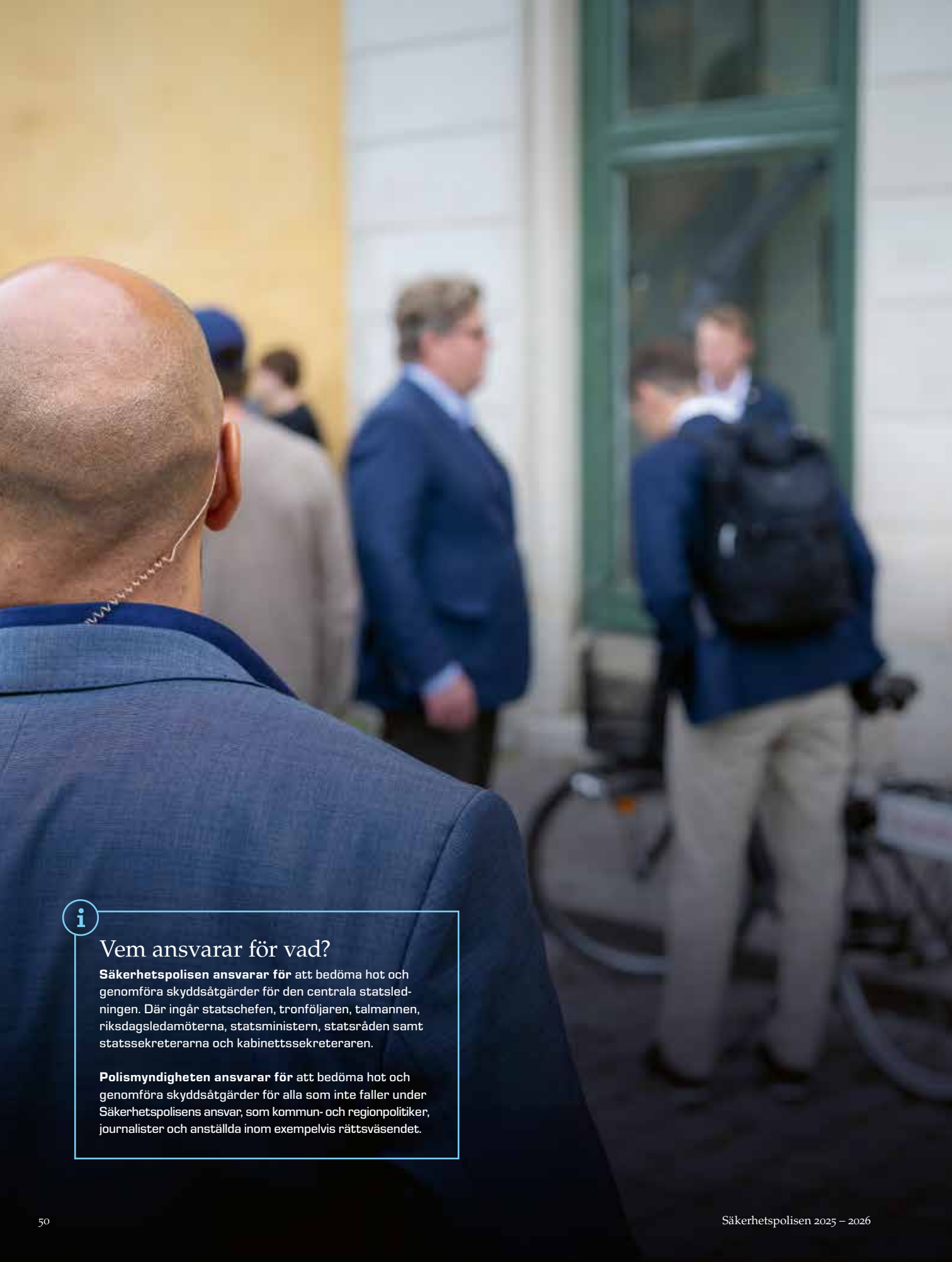

Vem ansvarar för vad?

Säkerhetspolisen ansvarar för att bedöma hot och genomföra skyddsåtgärder för den centrala statsledningen. Där ingår statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden samt statssekreterarna och kabinettssekreteraren.

Polismyndigheten ansvarar för att bedöma hot och genomföra skyddsåtgärder för alla som inte faller under Säkerhetspolisens ansvar, som kommun- och regionpolitiker, journalister och anställda inom exempelvis rättsväsendet.

Personskyddsarbete i en orolig omvärld

Säkerhetspolisens uppdrag är att skydda den centrala statsledningen, så att de kan utföra sitt uppdrag under säkra former. I en orolig omvärld och med ett allvarligt säkerhetsläge kan också behovet av skydd förändras.

Säkerhetspolisens personskydd är en omfattande verksamhet och skyddet kring personer i den centrala statsledningen ser olika ut och varierar över tid. Skyddsåtgärderna utgår alltid från en bedömning av hur hotet ser ut, både generellt och situationsanpassat, och vilka sårbarheter som finns kring olika personer.

– Planeringen och dimensioneringen av personskydd sker utifrån en rad metoder och verktyg. Samtidigt kan omständigheter snabbt förändras, vilket gör att vi ständigt uppdaterar våra bedömningar. En del av säkerhetsarbetet är också att vara avsiktligt oförutsägbara för att försvåra kartläggning, säger Petra* som arbetar som analytiker inom Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet.

»Det kan handla om information och rådgivning, fysiska skyddsåtgärder, livvaktsskydd och säkra transporter.»

Personskyddet innefattar en bred palett av åtgärder. Det kan handla om information och rådgivning, fysiska skyddsåtgärder, livvaktsskydd och säkra transporter.

– Vi berättar aldrig i detalj eller kommenterar frågor om vilket skydd en person har. Det är också en del av skyddet. Ju mindre en potentiell angripare vet, desto bättre verkan har skyddet, säger Petra.

Att vara förtroendevald riksdagsledamot eller minister i regeringen kan innebära en stor offentlig exponering.

– Som en följd av offentligheten behöver det finnas ett säkerhetsmedvetande på ett helt annat sätt än hos människor i allmänhet. Det innebär att livet i vissa avseenden förändras, säger Petra.

Samverkan med andra är en central del av Säkerhetspolisens personskydd. Inte minst är samarbetet med Polismyndigheten, samt Regeringskansliets, riksdagens och hovets säkerhetsorganisationer viktigt. Det skapar säkerhetsmedvetande och samsyn kring behov av skyddsåtgärder kring den centrala statsledningen. ■

** Petra är ett fingerat namn.*

I vägledningen Personlig säkerhet finns mer information om viktiga säkerhetshöjande åtgärder för förtroendevalda. Den finns på sakerhetspolisen.se/personlig-sakerhet

Magnus Krumlinde, biträdande säkerhetspolischef

Ryska hotet försvagas av motstånd

Vi lever i en orolig omvärld där även Sverige och svensk säkerhet påverkas. Hybrida aktiviteter såsom cyberangrepp, påverkansförsök och hot mot dissidenter är några exempel på säkerhetshotande aktiviteter från främmande makt. Vi har också sett exempel på sabotage, mord och planerade terrordåd från främmande makts underrättelse- och säkerhetstjänster i Nato-länder. Ett land utmärker sig både när det gäller underrättelse- och säkerhetshot: Ryssland.

Ryssland har bedrivit ett anfalls- och utnötningskrig mot Ukraina under drygt fyra år. Dagligen genomförs ryska attacker mot energianläggningar, bostadshus, industrier och myndigheter. Tusentals civila ukrainare har dödats, ukrainska barn har kidnappats och hela städer bombats sönder av Ryssland. Samtidigt har Ukraina visat prov på en motståndskraft och en försvarsvilja som överraskat många och som är en inspiration för alla.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Sverige bidragit med ett omfattande militärt, humanitärt och civilt stöd till Ukraina. Även Säkerhetspolisen har varit med och bidragit till att motverka och begränsa ryska militära förmågor i Ukraina och att stärka Ukrainas försvar. Vi har också ansvaret för säkerheten kring centrala statsledningen när flera skyddspersoner rest till Ukraina.

Även om Sveriges och Nordens stöd till Ukraina är viktigt behöver mer göras för att göra det svårare, dyrare och krångligare för Ryssland att fortsätta sin krigföring. Det bidrag som Ukraina får från EU är lägre än vad Ryssland får in genom sin försäljning av olja och gas. Samtidigt har EU i flera omgångar stramat åt Rysslands handlingsfrihet och förmåga, genom flera olika sanktioner.

Sanktioner mot Ryssland har funnits sedan den olovliga annekteringen av Krim år 2014, men har sedan dess byggts på. I dag omfattar dessa sanktioner alltifrån breda export- och importförbud till riktade ekonomiska sanktioner mot ryska individer och bolag, liksom särskilda sanktioner mot olika sektorer av det ryska samhället och näringslivet. Sanktionerna omfattar också krav på företag i EU att på olika sätt försöka tillse att de inte medverkar till andra länders vidareexport av sanktionerade varor till Ryssland.

Säkerhetspolisen är en av de myndigheter som arbetar för att tillse att EU:s handelssanktioner upprätthålls. Sanktionslagstiftningen i Sverige har på senare tid breddats och skärpts, framför allt genom en vidare kriminalisering och strängare påföljder. Om någon hos ett företag skulle göra sig skyldig till sanktionsbrott är det något som Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen tillsammans med andra myndigheter utreder. Sådana personer riskerar kännbara straff. Även företaget kan få böter. Svenska företag som inte vidtagit nödvändiga försiktighetsåtgärder för att motverka riskerna att deras produkter kommer Ryssland tillhanda kan också anses delansvariga för det ukrainska lidandet.

> »En viktig lärdom är att säkerhet och motståndskraft byggs tillsammans och i samverkan.»

Ukrainas motståndskraft är en inspirationskälla för att bygga Sverige starkt. I takt med att totalförsvaret byggs ut och fler svenskar involveras är det viktigt att dra lärdom av länder som just nu befinner sig i krig. En viktig lärdom är att säkerhet och motståndskraft byggs upp tillsammans och i samverkan. Det handlar både om att skydda Sveriges säkerhet med ett fullgott säkerhetsskydd och att ha en god lägesuppfattning om hoten mot Sverige.

För Sveriges säkerhet fortsätter att utmanas av en orolig omvärld, där Ryssland tydligt utgör det största hotet. Att stödja Ukraina och försvåra för Ryssland att bedriva sitt olovliga krig är därför inte bara en fråga för Ukrainas framtid, utan även för Europas, Nordens och Sveriges. ■

Här kan du läsa mer:
sakerhetspolisen.se

Följ Säkerhetspolisen på
Instagram och LinkedIn.

Produktion: Säkerhetspolisen
Grafisk formgivning: Intellecta
Foto: Säkerhetspolisen
Tryck: Ljungbergs tryckeri

ISBN: 978-91-86661-30-4
Beställning: Publikationen kan laddas ner från sakerhetspolisen.se eller beställas via sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Säkerhetspolisen är Sveriges nationella säkerhetstjänst och arbetar med att förebygga och avslöja brott mot Sveriges säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen. Det gör vi för att skydda det demokratiska systemet, medborgarnas fri- och rättigheter och den nationella säkerheten.

Säkerhetspolisen